

მოქალაქის გზამკვლევი 2018

2018 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის პროექტი

საქართველოს ფინანსთა სამინისტრო
თბილისი, 2017 წელი

სარჩევი

შესავალი.....	3
რა ნიშნავს ტერმინი „ბიუჯეტი“?	4
სახელმწიფო ბიუჯეტი.....	5
საქართველოს საბიუჯეტო სისტემა.....	7
საბიუჯეტო პროცესი.....	8
საქართველოს საბიუჯეტო სისტემის ძირითადი პრინციპები	9
სახელმწიფო ბიუჯეტის მონაწილეთა პასუხისმგებლობა.....	10
ქვეყნის ძირითადი მონაცემების და მიმართულების დოკუმენტი (BDD)	10
ქვეყნის ძირითადი მონაცემების და მიმართულების დოკუმენტის (BDD) სტრუქტურა.....	11
საბიუჯეტო პროცესის მოკლე აღწერა	12
საჯარო ფინანსების მართვის რეფორმის აღწერა.....	13
ძირითადი ფისკალური წესები საქართველოში	16
სახელმწიფო ბიუჯეტის სტრუქტურა.....	18
2018 წლის ბიუჯეტის პროექტის ზოგადი მიმოხილვა.....	20
სახელმწიფო ბიუჯეტის პრიორიტეტები.....	20
დაგეგმილი ღონისძიებები.....	29
სახელმწიფო ბიუჯეტის შემოსულობები.....	31
<i>სახელმწიფო ბიუჯეტის შემოსულობების სტრუქტურა.....</i>	<i>32</i>
<i>სახელმწიფო ბიუჯეტის შემოსავლები.....</i>	<i>32</i>
<i>სახელმწიფო ბიუჯეტის შემოსავლების სტრუქტურა .....</i>	<i>32</i>
<i>გადასახადები.....</i>	<i>33</i>
<i>გრანტები.....</i>	<i>33</i>
<i>სხვა შემოსავლები.....</i>	<i>33</i>
<i>არაფინანსური აქტივების კლება.....</i>	<i>34</i>
<i>ფინანსური აქტივების კლება.....</i>	<i>34</i>
<i>ვალდებულების ზრდა.....</i>	<i>34</i>
სახელმწიფო ბიუჯეტის გადასახდელები	35
<i>სახელმწიფო ბიუჯეტის გადასახდელები.....</i>	<i>35</i>

გადასახდელების სტრუქტურა.....	35
ხარჯების სტრუქტურა.....	36
სახელმწიფო ბიუჯეტით გათვალისწინებული ფონდების სტრუქტურა	36
2018 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის პროექტის შემოსულობები, გადასახდელები და ნაშთის ცვლილება	38
2018 წლის ბიუჯეტის პროექტით გათვალისწინებული პრიორიტეტული ღონისძიებების დაფინანსება.....	40
ხელმისაწვდომი ხარისხიანი ჯანდაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა.....	40
განათლება, მეცნიერება და პროფესიული მომზადება.....	41
რეგიონული განვითარება და ინფრასტრუქტურა	42
სოფლის მეურნეობა.....	43
სახელმწიფო ბიუჯეტის ასიგნებების გადანაწილება	44
მხარჯავი დაწესებულებების დაფინანსება 2016-2018 წლებში	45
2018 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის ავტონომიური რესპუბლიკებისა და მუნიციპალიტეტებისათვის გადასაცემი ტრანსფერების მოცულობა.....	59
საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის ხარჯებისა და არაფინანსური აქტივების ზრდის ფუნქციონალური კლასიფიკაცია	62

შესავალი

ბიუჯეტის გზამკვლევის მეშვეობით საქართველოს მოქალაქეებს წარმოდგენა ექმნებათ სახელმწიფოს მიერ გადასახადებისა და სხვა შემოსავლებით მობილიზებული სახსრების გამოყენების თაობაზე.

გზამკვლევი ეხმარება მთავრობას მარტივი გზით აუხსნას მოსახლეობას ბიუჯეტის მიერ დასახული მიზნები და მასში სხვადასხვა წყაროების მითითებით დააკმაყოფილოს ბიუჯეტის შესახებ დამატებითი ინფორმაციის მიღების სურვილის მქონე მოქალაქეთა ინტერესი. ის ხელს უწყობს კონკრეტული სფეროს პოლიტიკის გარშემო რეალისტური მოლოდინების ჩამოყალიბებას და მოსახლეობის მხარდაჭერის მობილიზებას. მთლიანობაში, გზამკვლევი ეხმარება მთავრობის მიერ გაწეული საქმიანობის შესახებ ცოდნის ამაღლებას და ზრდის მოქალაქეების უნარს ჩაერთონ აღმასრულებელი ხელისუფლების საქმიანობაში, პრიორიტეტების დადგენის, ბიუჯეტის დაგეგმვის და შესრულების სტადიებზე. უფრო ინფორმირებულ და აქტიურ საზოგადოებას კი მნიშვნელოვანი წვლილი შეაქვს მმართველობის განვითარებაში და ქვეყნის სოციალურ-ეკონომიკურ წინსვლაში.

ინფორმაცია საქართველოს 2018 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის კანონის პროექტზე ყველა დაინტერესებულ პირს შეუქმნის წარმოდგენას საქართველოს საბიუჯეტო სისტემაზე, 2018 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის პრიორიტეტულ მიმართულებებზე, ბიუჯეტით დაგეგმილ ღონისძიებებზე, სახელმწიფოს მიერ წლის განმავლობაში მისაღები შემოსულობების მოცულობაზე და დასახული მიზნების მისაღწევად გასაწევ ხარჯებზე.

2018 წლის საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის კანონის პროექტის მოკლე სახელმძღვანელო, ბიუჯეტი და ბიუჯეტთან/საბიუჯეტო პროცესთან დაკავშირებული სხვა დამატებითი ინფორმაცია საზოგადოებისთვის ხელმისაწვდომია საქართველოს ფინანსთა სამინისტროს ოფიციალური ვებ-გვერდის¹ მეშვეობით.

¹ www.mof.ge

რა ნიშნავს ტერმინი „ბიუჯეტი“?

ტერმინი „ბიუჯეტი“ მომდინარეობს ინგლისური სიტყვისგან „Budget“, რაც ტომარას ნიშნავს. როდესაც ინგლისის პარლამენტში მთავრობა თემთა პალატას ფულს სთხოვდა, ხაზინის კანცლერი ხსნიდა პორტფელს (ტომარას), სადაც სახელმწიფო შემოსავალ-გასავლის ხარჯთაღრიცხვის კანონპროექტი იდო. ამას უწოდებდნენ ბიუჯეტის გახსნას.

თანამედროვე გაგებით ბიუჯეტი არის განსაზღვრული პირის (ოჯახის, ბიზნესის, ორგანიზაციის, სახელმწიფოს და ა.შ.) შემოსავლებისა და გასავლების ჩამონათვალი, რომელიც განისაზღვრება კონკრეტული დროის პერიოდით, ჩვეულებრივ ერთი წლით. უფრო კონკრეტულად ბიუჯეტი შემოსავლებისა და ხარჯების ერთიანობას წარმოადგენს.

საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის ყველა შემოსულობა და გადასახდელი სრულდება სახელმწიფო ხაზინის სისტემის მეშვეობით. იგი სახელმწიფო ფინანსების ერთ-ერთი მთავარი კომპონენტია. სახელმწიფო ფინანსები თავის მხრივ ქვეყნის ფინანსური სისტემის ძირითადი ნაწილია, რომელიც სახელმწიფოს ეკონომიკური, პოლიტიკური და სოციალური ფუნქციების განხორციელების ინსტრუმენტია.

მთავრობა და პარლამენტი განსაზღვრავენ მთავრობის მოსალოდნელ შემოსავლებს, შემოსავლის წყაროებს და მოსალოდნელ ხარჯებს პროგრამების მიხედვით. მაგალითად თავდაცვის, საგარეო საქმეთა, სოციალური დაცვის, განათლების, სამართალდამცავი ორგანოების, რეგიონული ინფრასტრუქტურის, სოფლის მეურნეობის და სხვა პროგრამების მიხედვით. ისეთ შემთხვევებში, როდესაც მოსალოდნელი შემოსავლები ხარჯებზე ნაკლებია, მთავრობა განიხილავს საგარეო ვალის აღების შესაძლებლობას გარკვეული პირობებით, თუ იგი ქვეყნისთვის მომგებიანი იქნება და მისი დაფარვის წყაროებიც შესაძლებელი.

მოთხოვნილებები და ხარჯები შემოსავლების პარალელურად იზრდება და როგორც წესი, ყოველთვის აჭარბებს მას. რეალურად ერთობლივი ბიუჯეტი გულისხმობს ფინანსების ისეთ მართვას, რომელიც მომავალზე ფიქრის შესაძლებლობას იძლევა.

სახელმწიფო ბიუჯეტი

სახელმწიფო ბიუჯეტი წარმოადგენს სახელმწიფოს უმნიშვნელოვანეს ფინანსურ დოკუმენტს. იგი არის ყველა უწყების მიერ განსახორციელებელი პროგრამების, ქვეპროგრამების და ღონისძიებების ერთობლიობა. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტს ამტკიცებს საქართველოს პარლამენტი.

ბიუჯეტი არის გამჭვირვალე დაგეგმარება, რომლის დროსაც მთავრობა და მხარჯავი დაწესებულებები და საბიუჯეტო ორგანიზაციები აღწევენ ერთგვარ შეთანხმებას სახელმწიფო რესურსების განაწილებაზე სტრატეგიული პრიორიტეტების მიხედვით. საბიუჯეტო პროცესის დახვეწისა და ფორმულირების გაუმჯობესების ეტაპზე მნიშვნელოვანია აღნიშნული პროცესი მოექცეს დადგენილ ფისკალურ ჩარჩოში და მოხდეს რესურსების ეფექტური განაწილება დასახული მიზნების მისაღწევად.

ბიუჯეტს მრავალმხრივი ფუნქცია გააჩნია, კერძოდ:

- ❖ ბიუჯეტი წარმოადგენს ცენტრალური მთავრობების მიერ შემუშავებულ გეგმას, თუ როგორ მოიძიოს მთავრობამ სახსრები აღებული ვალდებულებების შესასრულებლად. რა სახის და მოცულობის თანხები უნდა იქნეს ამისათვის მობილიზებული სხვადასხვა სახის გადასახადებიდან, როგორცაა დამატებული ღირებულების, აქციზის, მოგებისა და სხვა სახის გადასახადები.
- ❖ ბიუჯეტი წარმოადგენს გეგმას, თუ როგორ უნდა დახარჯოს მთავრობამ მის მიერ მობილიზებული თანხები. რა ღონისძიებები უნდა იქნეს დაფინანსებული და როგორ უნდა განაწილდეს შემოსავლები სხვადასხვა სფეროებზე. კერძოდ, განათლებაზე, თავდაცვაზე, ჯანმრთელობაზე, სოციალურ დაცვასა და ა.შ. სხვა მიმართულებებზე.
- ❖ ბიუჯეტი განსაზღვრავს მთავრობის მიერ ასაღები სახელმწიფო ვალისა და სესხების ლიმიტებს. თუ ხარჯები აჭარბებს შემოსავლებს, მთავრობამ უნდა აიღოს გარკვეული ვალი, რათა დაფაროს მისი მოსახლეობისათვის გაწეული მომსახურების ხარჯები და გადაიხადოს გასული წლების ვალები.
- ❖ ბიუჯეტი გავლენას ახდენს ეროვნული ეკონომიკის განვითარებაზე. ზოგიერთი ხარჯი (როგორცაა მაგალითად განათლებისა და მეცნიერების, აგრეთვე ახალი ტექნოლოგიების დანერგვის) შესაძლებელია ზრდის პროდუქტიულობას, რაც მომავალში გამოიწვევს მოსახლეობის შემოსავლის ზრდასაც. მეორე მხრივ კი, გადასახადები ამცირებს მოსახლეობის შემოსავალს და მათ ნაკლებ სახარჯ ფულს უტოვებს. გამომდინარე აქედან, ბიუჯეტი (შემოსულობები და გადასახადები) უნდა დაბალანსდეს ისე, რომ იგი იქცეს ქვეყნის განვითარების მძლავრ ბერკეტად.

- ❖ ბიუჯეტზე თავად ახდენენ გავლენას ეროვნული ეკონომიკური პროცესები. კერძოდ, მაღალი ეკონომიკური ზრდის პირობებში ბიზნესი უფრო აქტიურდება, იზრდება დასაქმების მოცულობა, შესაბამისად იზრდება როგორც მოქალაქეების, ასევე ქვეყნის ბიუჯეტის შემოსავალიც, განსაკუთრებით კი საგადასახადო შემოსავალი. ამ პირობებში მთავრობას საშუალება ეძლევა დააფინანსოს მეტი ღონისძიებები. ამასთან მცირდება ვალის აღების საჭიროება.
- ❖ ბიუჯეტი წარმოადგენს სტრატეგიულ დოკუმენტს. ამასთან, ბიუჯეტი მოიცავს ინფორმაციას გასულ წლებში მთავრობის მიერ მოზიდულ და დახარჯულ თანხებზე, ასევე მოიცავს საპროგნოზო ინფორმაციას თანხების მომავალში დახარჯვასთან დაკავშირებით.

ძირითადი ტერმინები:

ბიუჯეტი - საქართველოს ცენტრალური, ავტონომიური რესპუბლიკების და ადგილობრივი ხელისუფლებების ფუნქციებისა და ვალდებულებების შესრულების მიზნით მისაღები შემოსულობების, გასაწევი გადასახდელებისა და ნაშთის ცვლილების ერთობლიობა, რომელიც დამტკიცებულია საქართველოს ცენტრალური, ავტონომიური რესპუბლიკებისა და ადგილობრივი ხელისუფლებების შესაბამისი ორგანოების მიერ.

პროგრამული ბიუჯეტი - ასიგნებები გამოიყოფა მხარჯავი დაწესებულებების და მათ მიერ განსახორციელებელი პროგრამების/ქვეპროგრამების მიხედვით. პროგრამული ბიუჯეტის ძირითადი პრინციპია სახელმწიფო სახსრების მიმართვა წინასწარ განსაზღვრული შედეგების მისაღწევად, რისი გათვალისწინებითაც პროგრამული ბიუჯეტი ხშირად შედეგებზე ორიენტირებული ბიუჯეტის სახელითაა მოხსენიებული; პროგრამული ბიუჯეტის მიზანია სახელმწიფო ხარჯების ეფექტურობის ამაღლება, სახელმწიფო სექტორის დაწესებულებების დაფინანსებისა და მათ მიერ მიღწეული შედეგების ურთიერთკავშირის გაძლიერება. გარდა მხარჯავი დაწესებულებების მიერ განსახორციელებელი პროგრამებისა და ქვეპროგრამებისა საბიუჯეტო კოდექსით განსაზღვრულია საერთო-სახელმწიფოებრივი მნიშვნელობის გადასახდელები.²

პროგრამა - წარმოადგენს ბიუჯეტით განსაზღვრული პრიორიტეტების მიზნების მისაღწევად საბიუჯეტო ორგანიზაცი(ებ)ის მიერ განსახორციელებელ ღონისძიებათა ერთობლიობას, რომლებიც დაჯგუფებულია მსგავსი შინაარსის მიხედვით და ხორციელდება ერთი საბოლოო შედეგის მისაღწევად.

ქვეპროგრამა - წარმოადგენს მხარჯავი დაწესებულების პროგრამის ფარგლებში საბიუჯეტო ორგანიზაცი(ებ)ის მიერ გასატარებელ ღონისძიებათა ერთობლიობას.

² საქართველოს კანონი „საქართველოს საბიუჯეტო კოდექსის“ შესახებ ადგენს თუ რა შეიძლება იყოს ამ ტიპის გადასახდელები, მათ შორის მოიაზრება საერეზერვო ფონდები და დადგენილია ლიმიტი სარეზერვო ფონდებისათვის (არაუმეტეს მთლიანი ბიუჯეტის 2%).

პროფიციტი - თუ ბიუჯეტის დაგეგმილი შემოსავალი აჭარბებს გასავალ ნაწილს, მაშინ საუბრობენ საბიუჯეტო პროფიციტზე.

დეფიციტი - თუ ბიუჯეტის დაგეგმილი გასავალი აჭარბებს შემოსავალ ნაწილს, მაშინ საუბრობენ საბიუჯეტო დეფიციტზე.

საქართველოს საბიუჯეტო სისტემა

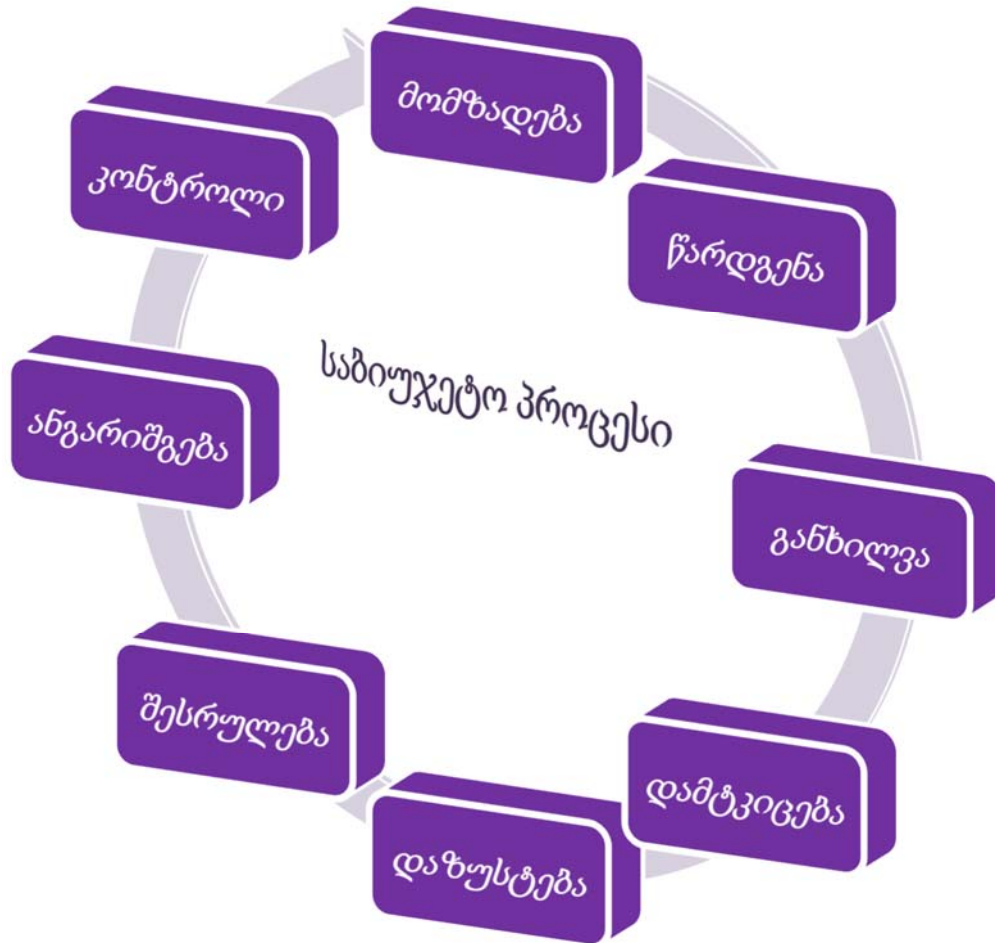
ბიუჯეტი არის სხვადასხვა დონის, რომელთა ერთიანობა ქმნის საბიუჯეტო სისტემას. საქართველოს საბიუჯეტო სისტემა მოიცავს საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტს, აფხაზეთისა და აჭარის ავტონომიური ერთეულების ბიუჯეტებსა და ადგილობრივ ბიუჯეტებს. ამასთან, ფინანსური პოლიტიკის ფორმირებისას გამოიყენება „ნაერთი ბიუჯეტი“, რომელიც აერთიანებს არსებულ ბიუჯეტებს და არ წარმოადგენს ნორმატიულ აქტს, შესაბამისად არ მტკიცდება საქართველოს პარლამენტის მიერ.

საბიუჯეტო პროცესი

სახელმწიფოს ქმედებას ბიუჯეტის ფორმირების, განხილვის, დამტკიცების, დაზუსტების, შესრულების, ანგარიშებისა და კონტროლის შესახებ ეწოდება საბიუჯეტო პროცესი.

საქართველოს საბიუჯეტო სისტემის ძირითადი პრინციპები

ყოვლისმომცველობა

ბიუჯეტის ყველა შემოსულობის, გადასახდელის და ნაშთის ცვლილების სრულყოფილად ასახვა შესაბამის ბიუჯეტში

გამჭვირვალობა

წარმომადგენლობით ორგანოებში განხილვის პროცედურების საჯაროობა, ბიუჯეტის და მისის შესრულების ანგარიშების გამოქვეყნება, ინფორმაციის ხელმისაწვდომობა

ანგარიშვალდებულება

ყველა მონაწილის პასუხისმგებლობა მის მიერ განხორციელებულ საქმიანობაზე და წარდგენილ ინფორმაციაზე

დამოუკიდებლობა

ყველა დონის ბიუჯეტის დამოუკიდებლობა

ერთიანობა

ერთიანი კლასიფიკაციით, აღრიცხვის ერთიანი სისტემით, სახელმწიფო ფინანსური კონტროლის ერთიანი პრინციპებით ხელმძღვანელობა ყველა დონის ბიუჯეტისათვის

უნივერსალობა

ბიუჯეტის ყველა შემოსულობის მიმართვა საერთო გადასახდელის დასაფინანსებლად

კონსოლიდირება

სახელმწიფო ხაზინის ერთიანი ანგარიშის სისტემა

სახელმწიფო ბიუჯეტის მონაწილეთა პასუხისმგებლობა

ბიუჯეტის პროექტის მომზადება, შესრულება და ანგარიშგება

- საქართველოს მთავრობა

ბიუჯეტის პროექტის განხილვა, დამტკიცება და კონტროლი

- საქართველოს პარლამენტი

სტატისტიკური ინფორმაციის მომზადება

- საქართველოს ფინანსთა სამინისტრო

ქვეყნის ძირითადი მონაცემების და მიმართულების დოკუმენტი (BDD)

წლიური ბიუჯეტის პროექტის მომზადების პროცესი იწყება ქვეყნის ძირითადი მონაცემების და მიმართულებების დოკუმენტზე (BDD) მუშაობით.

ქვეყნის ძირითადი მონაცემების და მიმართულების დოკუმენტი (BDD) არის ქვეყნის განვითარების ძირითადი გეგმა, რომელიც ასახავს ინფორმაციას საშუალოვადიანი მაკროეკონომიკური და ფისკალური პროგნოზების შესახებ, ასევე ინფორმაციას საქართველოს ცენტრალური, ავტონომიური რესპუბლიკებისა და ადგილობრივი ხელისუფლებების განვითარების ძირითადი მიმართულებების შესახებ.

დოკუმენტის მოიცავს 4 წლიან პერიოდს და ყოველწლიურად განახლებადი დოკუმენტია.

BDD დოკუმენტის მომზადებით იწყება ყოველწლიური ბიუჯეტის მომზადება. საქართველოს საბიუჯეტო კოდექსით განისაზღვრება ქვეყნის ძირითადი მონაცემების და მიმართულებების დოკუმენტის შემუშავების ეტაპები, რა ინფორმაციას უნდა მოიცავდეს იგი და რა ვადებში ხდება საქართველოს მთავრობისა და პარლამენტისათვის მისი პირველადი, გადამუშავებული და საბოლოო ვარიანტების წარდგენა.

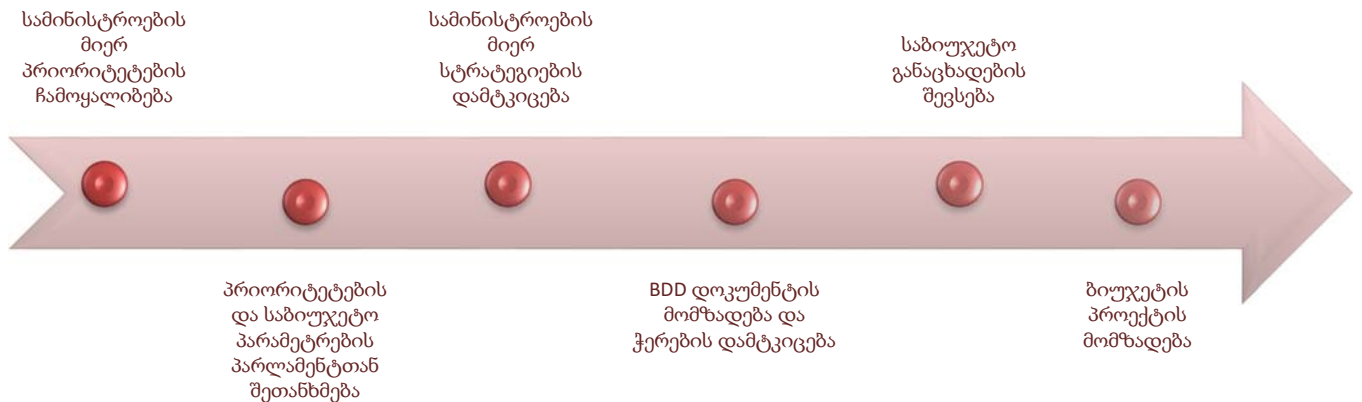
საქართველოს მთავრობა იწონებს ქვეყნის ძირითადი მონაცემებისა და მიმართულებების დოკუმენტის პირველად ვარიანტს დასაგეგმი საბიუჯეტო წლისა და +3 წლისათვის.

ქვეყნის ძირითადი მონაცემების და მიმართულების დოკუმენტის (BDD) სტრუქტურა

საბიუჯეტო პროცესის მოკლე აღწერა

- სახელმწიფო ბიუჯეტის პროექტის მომზადების მიზნით, სამინისტროები აყალიბებენ მათ პრიორიტეტებს;
- მთავრობა პრიორიტეტებს და საბიუჯეტო პარამეტრებს უთანხმებს პარლამენტს;
- პარლამენტის შენიშვნების და წინადადებების გათვალისწინებით სამინისტროები ამტკიცებენ საშუალოვადიან პრიორიტეტებს და მათ განსახორციელებელ სტრატეგიებს;
- სამინისტროების პრიორიტეტების საფუძველზე მზადდება BDD დოკუმენტი, სადაც ასევე ასახულია მხარჯავი დაწესებულებების პროგრამების დაფინანსების სავარაუდო მოცულობები და სამინისტროების საბიუჯეტო ჭერები;
- BDD დოკუმენტის გათვალისწინებით მხარჯავი დაწესებულებები ავსებენ საბიუჯეტო განაცხადებს; საბიუჯეტო განაცხადების საფუძველზე ფინანსთა სამინისტრო ამზადებს სახელმწიფო ბიუჯეტის პროექტს;
- საქართველოს მთავრობა წარუდგენს ბიუჯეტის პროექტს საქართველოს პარლამენტს, რომელიც განხილვების შემდგომ ამტკიცების წლიური ბიუჯეტის შესახებ კანონს.

საჯარო ფინანსების მართვის რეფორმის აღწერა

საჯარო ფინანსების მართვის რეფორმა დაიწყო 2004 წლიდან, რომელიც გულისხმობდა ხარჯების საშუალოვადიანი დაგეგმვის შემოღებას, საბიუჯეტო პროცესის ზოგად გაუმჯობესებას, საბიუჯეტო კლასიფიკაციის თანხვედრას საერთაშორისო სტანდარტებთან GFSM 2001 ყველა დონის ბიუჯეტისათვის და პროგრამულ ბიუჯეტზე გადასვლას.

საქართველომ შეიმუშავა საკანონმდებლო ბაზა, რომელიც უზრუნველყოფს ჯანსაღი საბიუჯეტო სისტემის არსებობას. საბიუჯეტო პროცესთან დაკავშირებით ბოლო პერიოდში მიღებული ახალი რეგულაციების ასახვა მოხდა ახალ საბიუჯეტო კოდექსში, რომელიც დამტკიცდა 2009 წელს და 2010 წლიდან მოქმედებს. შედეგად, სახელმწიფო, ავტონომიურ და ადგილობრივ დონეზე ბიუჯეტირების სისტემის ყველა საკანონმდებლო აქტი ერთ კანონში გაერთიანდა, გაუმჯობესდა ძირითადი მონაცემებისა და მიმართულებების დოკუმენტი (BDD), დაინერგა პროგრამული ბიუჯეტი ცენტრალური მთავრობის, ავტონომიური რესპუბლიკებისა და მუნიციპალიტეტების ბიუჯეტებისთვის, პარლამენტმა დაამტკიცა ეკონომიკური თავისუფლების შესახებ ორგანული კანონი, რომელიც ძალაშია 2014 წლიდან. ის განსაზღვრავს ფისკალური დისციპლინის წესებს საჯარო ფინანსების მართვისთვის, ასევე - სავალდებულოდ აღსასრულებელ ფისკალურ წესებს და გამონაკლისებს.

ზემოხსენებული კანონების საფუძველზე საქართველოს საჯარო ფინანსების მართვა ხორციელდება რამდენიმე კანონქვემდებარე აქტით, რომელთაგან აღსანიშნავია: ფინანსთა მინისტრის ბრძანებით დამტკიცებული კლასიფიკაცია, რომელიც საერთაშორისო სავალუტო ფონდის საჯარო სექტორში ფინანსური სტატისტიკის 2001 წლის სახელმძღვანელოს ეფუძნება, ფინანსთა მინისტრის ბრძანებით დამტკიცებული პროგრამული ბიუჯეტირების შედგენის მეთოდოლოგია და მთავრობისა და ფინანსთა მინისტრის ბრძანებით დამტკიცებული საინვესტიციო პროექტების მართვის გზამკვლევი და მეთოდოლოგია და სხვა.

განვითარდა ელექტრონული სისტემები (ePFMs) მთლიანად ჰარმონიზებული ელექტრონული ბიუჯეტებისა (eBudget) და სახაზინო (eTreasury) სისტემებთან. საჯარო ფინანსების მართვის ინტეგრირებული, ინტერნეტზე დაფუძნებული, ელექტრონული სისტემის შექმნა და დანერგვა ერთ-ერთი უდიდესი წარმატებაა ქვეყნის საჯარო ფინანსების მართვის რეფორმის ფარგლებში. ამჟამად მას დაახლოებით 4,500 შიდა მომხმარებელი ჰყავს.

ცენტრალური მთავრობის საბიუჯეტო პროცესის და პროცედურების პარალელურად **განვითარდა ადგილობრივი თვითმმართველობის საბიუჯეტო პროცესი** და პროცედურები და ჩამოყალიბდა სრულყოფილი და კარგად დანერგილი სისტემა, რამაც ხელი შეუწყო ადგილობრივი თვითმმართველი ერთეულების eTreasury-ს სისტემაში ჩართვას.

გაუმჯობესდა ბიუჯეტის საშუალოვადიანი დაგეგმვა. გაძლიერდა კავშირები მთავრობის პროგრამის მომცველ დოკუმენტებს შორის, საშუალოვადიან ფისკალურ ჩარჩოს, დარგობრივი სამინისტროების ინდივიდუალურ საშუალოვადიან სამოქმედო გეგმებსა და პარლამენტის მიერ დამტკიცებულ წლიურ სახელმწიფო ბიუჯეტს შორის. **2012 წლიდან დაინერგა პროგრამული ბიუჯეტირება და შედეგებზე ორიენტირებული ბიუჯეტირება.** შედეგებზე ორიენტირებული ბიუჯეტირების დანერგვა საჭიროებს დამატებით სამუშაოს და მოიაზრება რეფორმის დღის წესრიგში. მნიშვნელოვანი წინსვლა იყო საბიუჯეტო პროცესის დახვეწის თვალსაზრისით, რაც აღიარებულია 2012 წლის PEFA-ს შეფასებაში, რომლის მიხედვითაც, პროგრამული ბიუჯეტის შემოღება და ძირითადი მონაცემებისა და მიმართულებების დოკუმენტსა და წლიურ ბიუჯეტს შორის კავშირის გაუმჯობესება იმის საშუალებას იძლევა, რომ ბიუჯეტის ასიგნებები შეესაბამებოდეს სტრატეგიულ მიზნებს. პროგრამული ბიუჯეტის და საშუალოვადიანი დაგეგმვის მეთოდოლოგიის გაფართოების შედეგად, რომელმაც 2017 წლის კანონით ბიუჯეტის შესახებ ყველა დარგობრივი სამინისტრო მოიცვა, PEFA-ს შეფასებით საქართველომ შეძლო 2012 წელს გამოვლენილი ხარვეზების აღმოფხვრის გზით მნიშვნელოვანი წინსვლისათვის მიეღწია. აღნიშნული შეფასებისას გამოვლენილი ხარვეზების აღმოფხვრის მიზნით განხორციელდა მთელი რიგი ღონისძიებები საქართველოს ფინანსთა სამინისტროს მიერ. მათ შორის, 2015 წელს განახლდა პროგრამული ბიუჯეტის მეთოდოლოგია, რამაც ხელი შეუწყო დარგობრივი, სექტორული და სხვა ტიპის სტრატეგიებისა და სამოქმედო გეგმების შემუშავებისას როგორც შინაარსობრივი, ისე პროცედურული საკითხების დარეგულირებას. შედეგად, **გაძლიერდა კავშირი ქვეყნის ძირითად მიმართულებებსა და ბიუჯეტს შორის.** ქვეყნის მასშტაბით მომზადებული დარგობრივი და სექტორული სამოქმედო გეგმები მოიცავს შესაბამის ხარჯთაღრიცხვებს და შეესაბამება წლიური ბიუჯეტის კანონსა და ქვეყნის ძირითადი მონაცემებისა და მიმართულებების დოკუმენტით 4 წლიან პერიოდში განსაზღვრულ პარამეტრებს.

საერთაშორისო სტანდარტების მიხედვით, საქართველოს დიდი წინსვლა ჰქონდა. საჯარო ფინანსების გამჭვირვალობის უზრუნველყოფის თვალსაზრისით ამას ადასტურებს 2015 წლის ღია ბიუჯეტის გამოკითხვა. საქართველო 66 ქულით მოექცა „მნიშვნელოვნად გამჭვირვალე“ ქვეყნების ჯგუფში და წინა წელთან შედარებით, მნიშვნელოვან გაუმჯობესებას მიაღწია (55 ქულა), ხოლო 2006 წლის შეფასებით საქართველო შეფასდა 33 ქულით. 2015 წლის ღია ბიუჯეტის გამოკითხვით, საქართველომ მე-16 ადგილი დაიკავა 102 ქვეყანას შორის. 2015 წლის ანგარიშის თანახმად, 8 ძირითადი საბიუჯეტო დოკუმენტიდან მომზადდა და საზოგადოებისთვის ხელმისაწვდომი იყო 7 დოკუმენტი საერთაშორისო სტანდარტით განსაზღვრულ ვადებში, მოთხოვნილი ინფორმაციიდან მხოლოდ შუალედური (6 თვის) ბიუჯეტის შესრულების მიმოხილვა არ იყო წარმოდგენილი. ვლევის შედეგებზე დაყრდნობით, ფინანსთა სამინისტრომ დაიწყო 6 თვის შუალედური მიმოხილვის მომზადება და

პარლამენტისთვის სახელმწიფო ბიუჯეტის 6 თვის ბიუჯეტის შესრულების ანგარიშთან ერთად წარდგენა. 2017 წლის ღია ბიუჯეტის კვლევის შედეგების მიხედვით, საქართველო არის იმ ქვეყნებს შორის, რომლებიც სრულყოფილი კვლევის პროცესისთვის ყველა დოკუმენტს ამზადებს, 6 თვის შუალედური მიმოხილვების ჩათვლით.

მნიშვნელოვანი ნაბიჯები გადაიდგა კაპიტალური ბიუჯეტირების გაუმჯობესების მიმართულებით. ძალისხმევა ხმარდება როგორც კაპიტალურ ხარჯებზე საბიუჯეტო დოკუმენტაციის შინაარსობრივ დახვეწას, ისე ერთიანი მიდგომის დანერგვას საჯარო სექტორში ინვესტიციების საერთო ეფექტიანობისა და ეფექტურობის გასაზრდელად. შემუშავა საინვესტიციო/კაპიტალური პროექტების მართვის გზამკვლევი და მეთოდოლოგია, რომლის საფუძველზეც დაიწყო აღნიშნული რეფორმის ეტაპობრივი დანერგვის პროცესი. ქვეყანაში საჯარო სექტორში ინვესტიციების მართვის საერთაშორისო პრაქტიკის შესაბამისი სისტემის სრულყოფილად დანერგვისთვის მთავრობის ძალისხმევა მიმართულია რეფორმის შემდგომი ეტაპების განხორციელებისკენ.

მნიშვნელოვანი წინსვლაა საჯარო სექტორში საბუღალტრო აღრიცხვის საერთაშორისო სტანდარტების რეფორმის დანერგვის მიმართულებით. საჯარო სექტორში საბუღალტრო აღრიცხვის საერთაშორისო სტანდარტების განხორციელების სამოქმედო გეგმის თანხმად, განისაზღვრა დარიცხვის მეთოდით საჯარო სექტორში საბუღალტრო აღრიცხვის საერთაშორისო სტანდარტებზე გადასვლის ძირითადი ეტაპები 2020 წლისთვის.

ხაზინის ერთიანი ანგარიშის არეალი გაფართოვდა და უკვე მოიცავს ადგილობრივ ხელისუფლებას და საჯარო უწყებებს, სკოლებისა და საბავშვო ბაღების გარდა. ამდენად, როგორც ცენტრალური და ადგილობრივი ხელისუფლებების, ისე საჯარო უწყებების ბიუჯეტის შესრულების კონსოლიდირებული ანგარიშები და ინფორმაცია, ხელმისაწვდომია რეალურ დროში, დღეების, თვეებისა და წლების მიხედვით. სახელმწიფო ხაზინამ შეიმუშავა ხაზინის ანგარიშებზე არსებული ფულადი რესურსების მართვისათვის საჭირო რეგულაციები და დაიწყო თავისუფალი ფულადი სახსრების განთავსება კომერციულ ბანკებში, ბლუმბერგში ჩატარებული აუქციონების გზით.

საგადასახადო პოლიტიკის რეფორმის განხორციელებით საქართველომ შთამბეჭდავ წინსვლას მიაღწია. მსოფლიო ეკონომიკურმა ფორუმმა 2015-2016 წლების გლობალური კონკურენტუნარიანობის ანგარიშში მიიჩნია, რომ საგადასახადო განაკვეთები საქართველოში ბიზნესის საკეთებლად ყველაზე ნაკლებად პრობლემურ ფაქტორებს შორისაა. შედეგად, 140 ქვეყანას შორის საქართველოს პოზიცია შემდეგნაირია:

- დაბეგვრის ეფექტი ინვესტიციების მასტიმულირებელ ფაქტორებზე - მე-13 ადგილი;
- გადასახადის განაკვეთი მოგებაზე - მე-9 ადგილი;
- სავაჭრო ტარიფები - მე-4 ადგილი;

- დაბეგვრის ეფექტი მუშაობის მასტიმულირებელ ფაქტორებზე - მე-15 ადგილი.

ევროკავშირის მიერ დაფინანსებული ტექნიკური დახმარების ფარგლებში მომზადდა და გამოიცა წიგნი „საჯარო ფინანსების მართვის რეფორმა საქართველოში“, რომელშიც აღწერილია ევროკავშირთან 10 წლიანი თანამშრომლობის ფარგლებში განხორციელებული რეფორმები და სამომავლო გეგმები. წიგნის მომზადებაში ჩართული იყო საჯარო ფინანსების მართვის რეფორმის მონაწილე ყველა სახელმწიფო ინსტიტუტი.

ძირითადი ფისკალური წესები საქართველოში

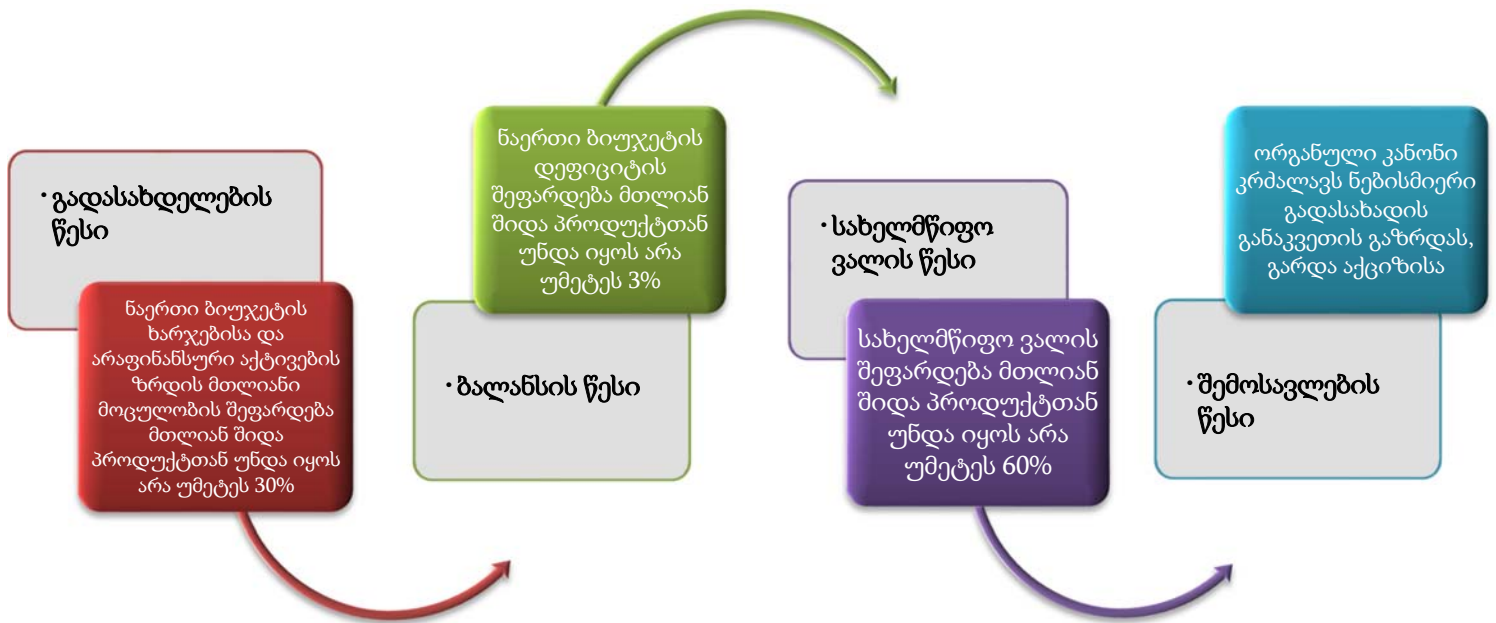
2011 წელს საქართველომ მიიღო საქართველოს ორგანული კანონი⁴ „ეკონომიკური თავისუფლების შესახებ“, რომლითაც დადგენილია ეკონომიკური უფლებებისა და თავისუფლებების გარანტიები. ამ კანონით სახელმწიფო უზრუნველყოფს ეკონომიკურ უფლებებსა და თავისუფლებებს, რომლებიც საფუძვლად უნდა დაედოს საზოგადოების განვითარებას, ხალხის კეთილდღეობას და ეკონომიკის გრძელვადიან, სტაბილურ ზრდას. თავისუფლება არის ეკონომიკური პოლიტიკის ძირითადი პრინციპი, რომელიც გამოიხატება მთავრობის მცირე ზომაში, პასუხისმგებლობიან მაკროეკონომიკურ პოლიტიკასა და დაბალ გადასახადებში.

ეკონომიკის გრძელვადიანი და სტაბილური ზრდის საშუალებით კეთილდღეობის უზრუნველსაყოფად დადგენილია მაკროეკონომიკური პარამეტრების შემდეგი მაქსიმალური ზღვრები:

³ http://mof.ge/images/File/biujeti/European_Union_Finish_14_09_2017.pdf

⁴ <https://matsne.gov.ge/ka/document/view/1405264>

თუ საქართველოს პარლამენტის მიერ დამტკიცებული ბიუჯეტი არ შეესაბამება კანონით დადგენილ ზღვარს ან ზღვრებს საქართველოს მთავრობა ვალდებულია შეიმუშაოს და საქართველოს პარლამენტს დასამტკიცებლად წარუდგინოს შემდგომი ორი წლის ბიუჯეტების პარამეტრები, რომლებიც უნდა ითვალისწინებდეს მოცემულ პერიოდში დადგენილ ზღვრებში დაბრუნების გეგმას.

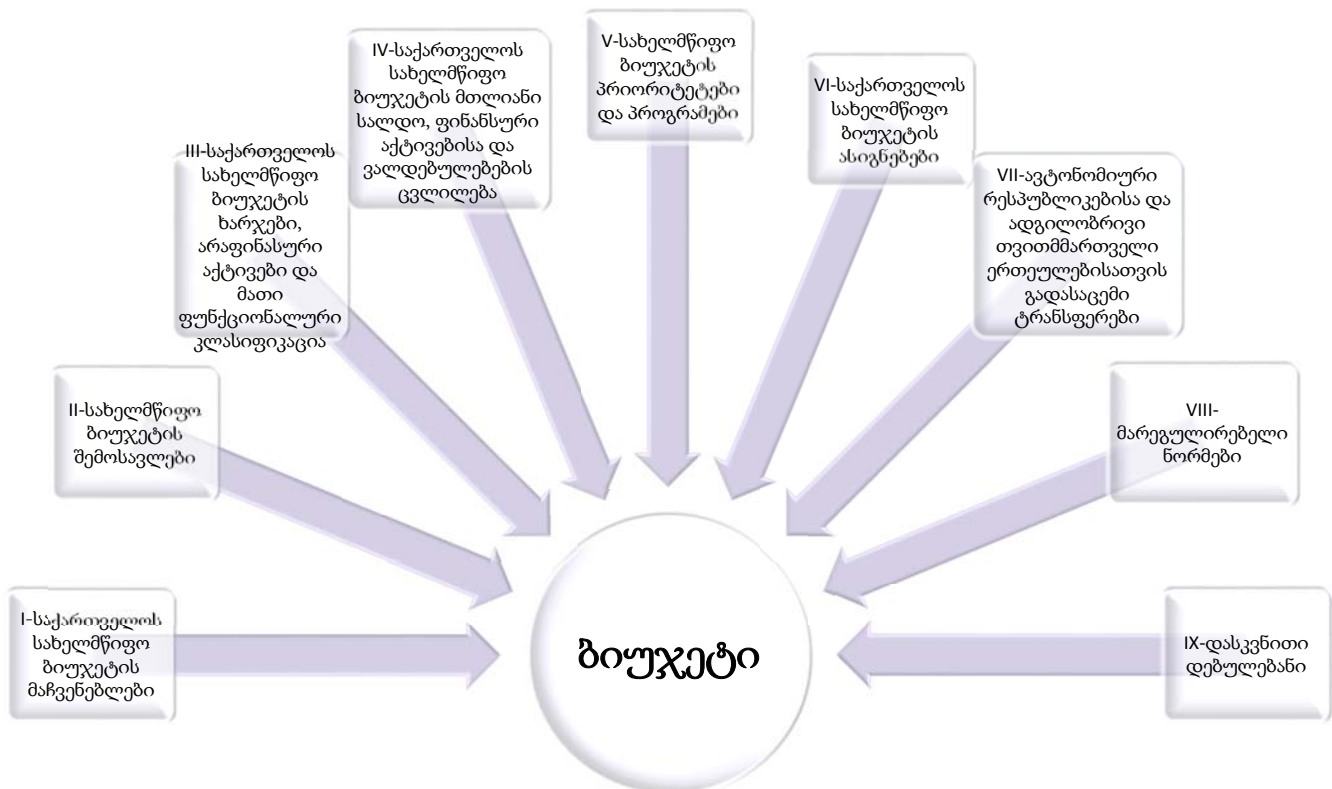
საქართველოს პარლამენტის მიერ აღნიშნული ზღვრის ან ზღვრების შეუსაბამო ბიუჯეტის დამტკიცება შეიძლება მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ მიმდინარე წლის ბიუჯეტი ამ ზღვრის/ზღვრების შესაბამისი იყო, გარდა საგანგებო ან საომარი მდგომარეობისა ან/და ეკონომიკური რეცესიისა.

საშუალოვადიანი პერიოდისათვის ფისკალური პარამეტრების დადგენა ეფუძნება როგორც კანონმდებლობით განსაზღვრულ ზოგად წესებს ისე ქვეყანაში და რეგიონში არსებულ მაკროეკონომიკური სიტუაციის ანალიზს.

სახელმწიფო ბიუჯეტის სტრუქტურა

სახელმწიფო ბიუჯეტის კანონის სტრუქტურა მოიცავს შემდეგი სახის ინფორმაციას:

- ❖ პირველ ოთხ თავში მოცემულია სახელმწიფო ბიუჯეტის ძირითადი პარამეტრები, მათ შორის შემოსულობებისა და გადასახდელების გაშლა, ეკონომიკური და ფუნქციონალური კლასიფიკაციების მიხედვით, დეფიციტის მოცულობა და მისი დაფინანსების წყაროები, სახელმწიფო ვალის საპროგნოზო მოცულობა და სხვა;
- ❖ მე-5 თავში წარმოდგენილია ბიუჯეტით განსაზღვრული პრიორიტეტები და მათ ფარგლებში დაგეგმილი პროგრამების და ქვეპროგრამების აღწერა და მიზანი (პროგრამები დაჯგუფებულია პრიორიტეტების მიხედვით);
- ❖ მე-6 თავში პროგრამები დაჯგუფებულია მათი განმახორციელებელი მხარჯავი დაწესებულებების მიხედვით და წარმოდგენილია თითოეული პროგრამისათვის გამოყოფილი ასიგნებების მოცულობა. ამავე თავშია განსაზღვრული საერთო სახელმწიფოებრივი მნიშვნელობის გადასახდელების მოცულობაც;
- ❖ მე-7 თავში წარმოდგენილია ავტონომიური რესპუბლიკების და ადგილობრივი თვითმმართველი ერთეულებისათვის გათვალისწინებული ტრანსფერების დეტალური ჩაშლა;
- ❖ მე-8 თავში მოცემულია ბიუჯეტის კანონის მარეგულირებელი და გარდამავალი დებულებები.

პარლამენტში წარდგენისას *სახელმწიფო ბიუჯეტის პროექტს*, მეტი გამჭვირვალობის მიზნით თან ახლავს ინფორმაციული დანართები, სადაც უფრო დეტალურადაა წარმოდგენილი პროგრამებთან და კაპიტალურ პროექტებთან დაკავშირებული ინფორმაცია, კერძოდ:

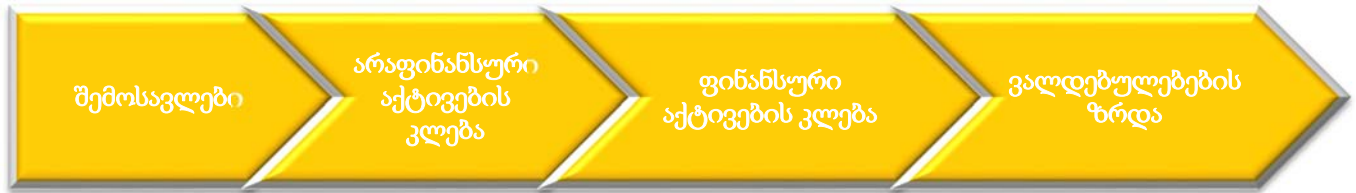
- ❖ პროგრამული ბიუჯეტის დანართში მოცემულია თითოეული პროგრამისა და ქვეპროგრამის აღწერა, მათი მოსალოდნელი შედეგი და შედეგების შეფასების ინდიკატორები, 2018 წლის ბიუჯეტის კანონის პროექტში ასახულია თითოეული პროგრამისთვის საბაზისო და მიზნობრივი მაჩვენებელი, ცდომილების ალბათობა და შესაძლო რისკები;
- ❖ კაპიტალური ბიუჯეტის დანართში მოცემულია ინფორმაცია ბიუჯეტით დაგეგმილი კაპიტალური პროექტების შესახებ (მათ შორის პროექტის მთლიანი ღირებულება, მისი დაფინანსების წყაროები, დასრულების ვადები და სხვა);
- ❖ ბიუჯეტით განსაზღვრული პროგრამების დეტალური ჩაშლა და ინფორმაცია თითოეული პროგრამის ფარგლებში გამოყოფილი ასიგნებების განმკარგავი საბიუჯეტო ორგანიზაციების შესახებ.

სახელმწიფო ბიუჯეტის კანონის პროექტს თან ერთვის სახელმწიფო ბიუჯეტის პროექტის განმარტებითი ბარათი, რომელიც შეიცავს ინფორმაციას ძირითადი მაკროეკონომიკური ინდიკატორების (ნომინალური და რეალური მთლიანი შიდა პროდუქტი, ეკონომიკური ზრდა, ინფლაცია, ინვესტიციები და ა. შ.) პროგნოზების შესახებ, მიმდინარე წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის შესრულების მოკლე მიმოხილვას, წლიური საბიუჯეტო კანონის ამოქმედებისათვის საჭირო საკანონმდებლო ცვლილებების პაკეტს და დამატებით ინფორმაციას ბიუჯეტით განსაზღვრული პროგრამების/ქვეპროგრამების, მათი მოსალოდნელი შედეგებისა და შესრულების შეფასების ინდიკატორების შესახებ.

სახელმწიფო ბიუჯეტში შემოსულობები და გადასახდელები აღირიცხება საბიუჯეტო კლასიფიკაციის მეშვეობით, რაც საშუალებას იძლევა ბიუჯეტის შემოსავლები და ხარჯები დაჯგუფდეს ეკონომიკური ხასიათის, ფუნქციონალური ღონისძიებების, ორგანიზაციული სტრუქტურის და სხვა მახასიათებლების მიხედვით. მნიშვნელოვნად გაუმჯობესდა საბიუჯეტო კლასიფიკაცია, 2012 წლის მდგომარეობით შემოღებულ იქნა პროგრამული კლასიფიკაცია ბიუჯეტის პროცესის დაგეგმვის, შესრულებისა და სახელმწიფო ბიუჯეტთან დაკავშირებული ანგარიშგებისათვის.

ბიუჯეტის შემოსულობებია საანგარიშო პერიოდში ბიუჯეტში მიღებული ფულადი სახსრების ერთობლიობა.

ბიუჯეტის გადასახდელებია საანგარიშო პერიოდში ბიუჯეტიდან გასაცემი ფულადი სახსრების ერთობლიობა.

2018 წლის ბიუჯეტის პროექტის ზოგადი მიმოხილვა

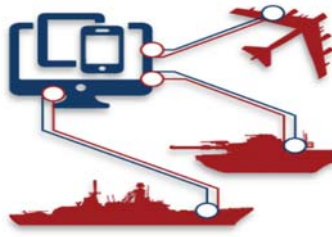
2018 წლის ბიუჯეტის პროექტი მომზადებულია სამთავრობო პროგრამის *„თავისუფლება, სწრაფი განვითარება, კეთილდღეობა“* შესასრულებლად, რომლის ძირითად მიზანს წარმოადგენს მოსახლეობის სოციალური კეთილდღეობის უზრუნველყოფა და ქვეყნის ეკონომიკური განვითარება. რეფორმების 4 პუნქტიანი სამოქმედო გეგმით გათვალისწინებული ღონისძიებებისა და დასახული შედეგების მიღწევის მიზნით მნიშვნელოვანია არსებული ფისკალური რესურსების მაქსიმალურად ეფექტიანი გამოყენება.

სახელმწიფო ბიუჯეტის პრიორიტეტები

1. ხელმისაწვდომი ხარისხიანი ჯანდაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა

2. თავდაცვა, საზოგადოებრივი წესრიგი და უსაფრთხოება

3. რეგიონული განვითარება, ინფრასტრუქტურა და ტურიზმი

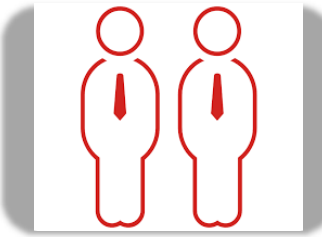
4. განათლება, მეცნიერება და პროფესიული მომზადება

5. მაკროეკონომიკური სტაბილურობა და საინვესტიციო გარემოს გაუმჯობესება

6. ინსტიტუციონალური განვითარება და ქვეყნის ინტერესების სამართლებრივი მხარდაჭერა

7. იძულებით გადაადგილებულ პირთა და მიგრანტთა სახელმწიფო მხარდაჭერა და რეინტეგრაციის ხელშეწყობა

8. კულტურა, რელიგია, ახალგაზრდობის ხელშეწყობა და სპორტი

9. საერთაშორისო ურთიერთობები და ევროატლანტიკურ სივრცეში ინტეგრაცია

10. სოფლის მეურნეობა

11. სასამართლო სისტემა

12. გარემოს დაცვა და ბუნებრივი რესურსების მართვა

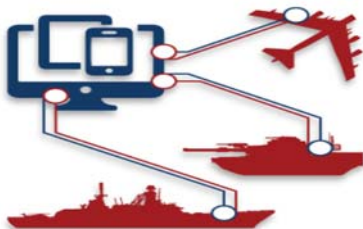
1. ხელმისაწვდომი ხარისხიანი ჯანდაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა

- ❖ დაიხვეწება პირველადი ჯანდაცვის სისტემის დაფინანსების მექანიზმები და გაიზრდება ოჯახის ექიმის როლი და მნიშვნელობა.
- ❖ დაავადებაზე რეაგირების რეჟიმიდან აქცენტი გადატანილი იქნება როგორც დაავადების წარმოქმნის პრევენციაზე, ისე დაავადების დროულად აღმოჩენასა და მისი გართულების თავიდან აცილებაზე.
- ❖ C-ჰეპატიტის ელიმინაციის პროგრამაში ჩართვის საშუალება მომავალშიც იქნება ყველა პაციენტს;
- ❖ გაუმჯობესდება ფსიქიკური ჯანმრთელობის პროგრამის ხარისხი როგორც სტაციონარულ, ისე ამბულატორიულ და თემზე დაფუძნებული სერვისების დონეზე
- ❖ ქვეყნის მასშტაბით დაინერგება დედათა და ბავშვთა (პერინატალური) სამედიცინო ცენტრების რეგიონალიზაციის გეგმა; გაგრძელდება აგრების ეროვნული კალენდრით ბავშვთა იმუნიზაცია და ორსულებისა და ახალშობილების უზრუნველყოფა ჯანსაღი განვითარებისთვის აუცილებელი პრეპარატების მიწოდებით;
- ❖ საფუძველი ჩაეყრება ონკოლოგიური დაავადებების მკურნალობის თანამედროვე და მაღალეფექტიან მეთოდებს.
- ❖ მედიკამენტებზე ხელმისაწვდომობის გაზრდისათვის განხორციელდება სისტემური რეფორმა, რომლის შედეგადაც მოსახლეობის მოწყვლად ჯგუფებს გაეზრდებათ ხელმისაწვდომობა ამბულატორიული მოხმარების მედიკამენტებზე.
- ❖ დაინერგება დაგროვებითი საპენსიო სისტემის ახალი მოდელი, რომელიც გახდება საპენსიო ასაკში ღირსეული არსებობის გარანტია.
- ❖ განხორციელდება შრომის ბაზრის მოთხოვნების შესწავლა და უზრუნველყოფილი იქნება მჭიდრო კოორდინაცია სამუშაოს მაძიებელთა და დამსაქმებელთა შორის.

2. თავდაცვა, საზოგადოებრივი წესრიგი და უსაფრთხოება

- ❖ ძლიერი და ეფექტიანი თავდაცვის სისტემის ჩამოსაყალიბებლად, საქართველოს მთავრობა დაამტკიცებს და განახორციელებს 4-წლიან პროგრამას.
- ❖ მსჯავრდებულისთვის ხელმისაწვდომი გახდება პროფესიული განათლება;
- ❖ დაინერგება არასაპატიმრო სასჯელის ახალი სახე - შინაპატიმრობა სრულწლოვანი მსჯავრდებულებისთვის;

- ❖ გაგრძელდება პენიტენციური დაწესებულებების ეტაპობრივი რეაბილიტაცია და მოდერნიზაცია;
- ❖ შემუშავდება პროკურორთა საქმიანობის

- გამჭვირვალე და მიუკერძოებელი შეფასების კრიტერიუმები. გაგრძელდება პროკურორთა გადამზადებისა და კვალიფიკაციის ამაღლების პროგრამები.
- ❖ შინაგან საქმეთა სამინისტროს სისტემაში დანაშაულის წინააღმდეგ ბრძოლისა და საპოლიციო საქმიანობის მაქსიმალური ეფექტიანობისთვის დაინერგება ანალიზზე დაფუძნებული პოლიციის სისტემა.
- ❖ დაგეგმილ ვადებში დასრულდება საზღვრის მართვის სისტემის რეფორმა;
- ❖ გაღრმავდება თანამშრომლობა საერთაშორისო საპოლიციო სტრუქტურებთან, განსაკუთრებით კი ევროპოლთან.
- ❖ უზრუნველყოფილი იქნება სახელმწიფო უსაფრთხოების სამსახურის დამოუკიდებელი და ქმედითი საქმიანობა.

3. რეგიონული განვითარება, ინფრასტრუქტურა და ტურიზმი

- ❖ გაგრძელდება და სწრაფი ტემპით წარიმართება ახალი მაგისტრალური გზების მშენებლობა, არსებული გზების რეკონსტრუქცია და საგზაო ინფრასტრუქტურის განახლება-მოდერნიზება.
- ❖ საფუძველი ჩაეყარა საუკუნის პროექტს - ანაკლიის საზღვაო ნავსადგურის მშენებლობას;
- ❖ აქტიურად გაგრძელდება წყალმომარაგება-კანალიზაციის და გამწმენდი ნაგებობების მშენებლობა-რეაბილიტაციის პროექტები მთელ რიგ ქალაქებსა და სოფლებში.
- ❖ ნარჩენების მართვა განხორციელდება ევროპული სტანდარტების შესაბამისად, მოხდება არსებული ნაგავსაყრელების ეროვნული კანონმდებლობის მოთხოვნების შესაბამისობაში მოყვანა და ეტაპობრივი დახურვა;
- ❖ ქვეყნის ინტერნეტიზაციის პროექტის ფარგლებში აშენდება 8000-კილომეტრიანი ინფრასტრუქტურა, რის შედეგადაც დამატებით 800 ათასი ადამიანი მიიღებს ინტერნეტს და ქვეყნის მოსახლეობის 90%-ზე მეტს ექნება ინტერნეტთან წვდომა.
- ❖ გაგრძელდება ელექტრიფიკაციისა და გამრიცხველიანების პროცესი, სადაც განსაკუთრებული აქცენტი უშუქო სოფლებსა და მაღალმთიან რეგიონებზე გაკეთდება.
- ❖ გაგრძელდება რეგიონების სოციალურ-ეკონომიკური განვითარების სტრატეგიებისა და სამოქმედო გეგმების განხორციელების ხელშეწყობა;
- ❖ გაგრძელდება მაღალმთიანი რეგიონების სოციალურ-ეკონომიკურ მხარდაჭერა, ადგილობრივი წარმოების განვითარების ხელშეწყობა.

4. განათლება, მეცნიერება და პროფესიული მომზადება

- ❖ გაგრძელება სკოლამდელი განათლების დაწესებულებების ინფრასტრუქტურის გაუმჯობესება და ახალი დაწესებულებების დაფუძნება
- ❖ წინასასკოლო ასაკის მოზარდებისთვის მხარდაჭერილი იქნება სასკოლო მზაობის ჯგუფების ფუნქციონირება როგორც საბავშვო ბაღების, ისე სკოლების ბაზაზე.
- ❖ ზოგადი განათლების ხარისხის მაღალი სტანდარტების მისაღწევად, დაინერგება ავტორიზაციის ახალი, სწავლისა და სწავლების მაღალ შედეგებზე ორიენტირებული სტანდარტები.

- ❖ შეიქმნება ახალი, თანამედროვე მოთხოვნების შესაბამისი, მაღალ სტანდარტებზე ორიენტირებული სასწავლო გეგმები, პროგრამები და სახელმძღვანელოები;

- ❖ განვითარდება ერთიანი ეროვნული გამოცდების სისტემა. გამოცდების ჩატარების პროცესში გაიზრდება თანამედროვე ტექნოლოგიების როლი.

- ❖ სახელმწიფო უზრუნველყოფს მასწავლებლების კარიერული ზრდის ხელშეწყობას მათი უწყვეტი პროფესიული განვითარების გზით.
- ❖ შეიქმნება ელექტრონული სწავლების პლატფორმა, რომლის საშუალებითაც დიასპორის წარმომადგენლებისათვის დაინერგება დისტანციური სწავლების გაკვეთილები ქართულ ენაში, საქართველოს გეოგრაფიასა და ისტორიაში.
- ❖ ამოქმედდება პროფესიული მომზადება- გადამზადების მრავალფეროვანი პროგრამები.
- ❖ ხელი შეეწყობა საზღვარგარეთ სამეცნიერო ცენტრებსა და უნივერსიტეტებთან სამეცნიერო თანამშრომლობას და ერთობლივი პროექტების განხორციელებას;
- ❖ საქართველოს რეგიონალურ საგანმანათლებლო ცენტრად პოზიციონირების მიზნით, განხორციელდება უცხოელი სტუდენტების საქართველოს უმაღლეს სასწავლებლებში მოზიდვის მასშტაბური პროექტი - „ისწავლე საქართველოში“.

5. მაკროეკონომიკური სტაბილურობა და საინვესტიციო გარემოს გაუმჯობესება

- ❖ გაგრძელება ხარჯების ოპტიმიზაციის უწყვეტი პროცესი, რაც მიმართული იქნება სახსრების გამოთავისუფლებასა და მათ გადანაწილებაზე პრიორიტეტულ მიმართულებებზე;
- ❖ შემცირდება ადმინისტრაციული ხარჯები და მომავალში შეიზღუდება მათი ზრდა;
- ❖ გაიზრდება ბიუჯეტის გამჭვირვალობა;
- ❖ სახელმწიფო ვალი მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებით შენარჩუნდება იმ დონეზე, რომელიც ქვეყნის სტაბილურ საკრედიტო რეიტინგსა და დადებით საინვესტიციო იმიჯს უზრუნველყოფს;

- ❖ ეროვნული ბანკის დამოუკიდებლობა იქნება ხელშეუხებელი;
- ❖ ხელი შეეწყობა ლარით დაკრედიტების ზრდას.
- ❖ გაუმჯობესდება საგადასახადო ადმინისტრირება.
- ❖ გაგრძელდება მეწარმეობის ხელშეწყობის არსებული პროგრამები;
- ❖ შეიქმნება ერთიანი სივრცე „ბიზნესსახლი“, სადაც ყველა შესაბამისი სახელმწიფო უწყება კერძო ბიზნესს ერთი ფანჯრის პრინციპით მოემსახურება.
- ❖ საქართველოში ეკონომიკური ზრდის სტიმულირებისთვის, ზოგადად ბიზნესგარემოს გაუმჯობესების გარდა, საქართველოს მთავრობა გეგმავს კაპიტალის ბაზრის, საპენსიო და მიწის რეფორმების განხორციელებას.
- ❖ საქართველო-ევროკავშირის ასოცირების შეთანხმების გაფორმებით ქართულ ეკონომიკაში შეიქმნა მნიშვნელოვანი შესაძლებლობები ექსპორტის ზრდის, ინვესტიციების მოზიდვისა და ქვეყანაში პროდუქტიულობის ზრდის კუთხით.
- ❖ გაიზრდება ქართული პროდუქციის საექსპორტო პოტენციალი და საექსპორტო ბაზრების დივერსიფიცირებულობა.
- ❖ მთავრობის პოლიტიკა მიმართული იქნება საზღვარგარეთ საქართველოს დიპლომატიური წარმომადგენლობების ეკონომიკური კომპონენტის გაძლიერებისა და კომერციული ატაშეების სისტემის დანერგვისკენ.

6. ინსტიტუციონალური განვითარება და ქვეყნის ინტერესების სამართლებრივი მხარდაჭერა

- ❖ ეტაპობრივად ჩამოყალიბდება საჯარო სამსახურის კარიერული მოდელი, რომელიც უზრუნველყოფს მოხელეთა სამსახურში აყვანასა და კარიერულ წინსვლას ობიექტური კრიტერიუმების შესაბამისად.
- ❖ გაგრძელდება პოლიტიკის დაგეგმვისა და მისი მონიტორინგის ერთიანი სისტემის რაც ეფუძნება გამჭვირვალე, შედეგზე ორიენტირებული, საზოგადოების ჩართულობის პრინციპსა და ანგარიშვალდებულებაზე აგებული სისტემის ჩამოყალიბების იდეას.
- ❖ სახელმწიფოს მიერ კვლავაც უზრუნველყოფილი იქნება საკუთრების უფლების განუხრელი დაცვა.
- ❖ გაგრძელდება შიდა და გარე კონტროლის მექანიზმების განვითარება;
- ❖ განხორციელდება ქმედითი ღონისძიებები პირადი ცხოვრების ხელშეუხებლობისა და პერსონალურ მონაცემთა დაცვის შესახებ საზოგადოების ცნობიერების ასამაღლებლად.

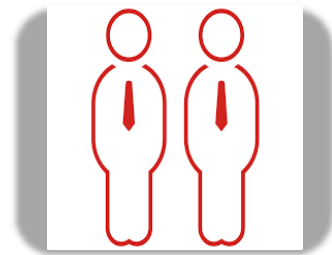

- ❖ საქართველო, როგორც კორუფციასთან ბრძოლის კუთხით რეგიონის აღიარებული ლიდერი და ღია მმართველობის პარტნიორობის (OGP) თანათავმჯდომარე ქვეყანა, გააგრძელებს მუშაობას იმისათვის, რომ კიდევ უფრო შთამბეჭდავი გახადოს თავისი მიღწევები კორუფციასთან ბრძოლის საქმეში.
- ❖ დაიხვეწება საჯარო ინფორმაციის ხელმისაწვდომობის მარეგულირებელი ნორმები და შემუშავდება ახალი კანონი ინფორმაციის თავისუფლების შესახებ;
- ❖ მოწესრიგდება საჯარო ინფორმაციის გაცემის არსებული პრაქტიკა.

7. იძულებით გადაადგილებულ პირთა და მიგრანტთა სახელმწიფო მხარდაჭერა და რეინტეგრაციის ხელშეწყობა

- ❖ გაგრძელდება დევნილი ოჯახებისათვის მრავალზომიანი საცხოვრებელი სახლების მშენებლობა;

- ❖ გაგრძელდება კერძო მესაკუთრეებისგან იმ საცხოვრებელი ფართობების გამოსყიდვა, რომლებიც დევნილებს აქვთ დაკავებული.

- ❖ მიმდინარეობს მუშაობა, ერთი მხრივ, დონორებთან, ხოლო, მეორე მხრივ, ინვესტორებთან, რათა კერძო და საჯარო პარტნიორობის ფარგლებში აშენდეს ახალი საცხოვრებლები დევნილებისთვის როგორც ქალაქებში, ისე სოფლად.

- ❖ გაგრძელდება ეკომიგრანტი ოჯახებისთვის საცხოვრებელი სახლებისა და მიწის ნაკვეთების დაკანონების პროცესი.
- ❖ პრობლემების მქონე ოჯახებთან მიმართებით გაიზრდება სოციალური მუშაკის როლი.

8. კულტურა, რელიგია, ახალგაზრდობის ხელშეწყობა და სპორტი

- ❖ საქართველოს კულტურისა და ძეგლთა დაცვის სამინისტრომ შეიმუშავა და მთავრობამ დაამტკიცა „კულტურის სტრატეგია 2025“, რომელიც განსაზღვრავს სახელმწიფოს ხედვას, მიზნებსა და ამოცანებს კულტურის სექტორში.

- ❖ დაიხვეწება კულტურასა და ძეგლთა დაცვასთან დაკავშირებული კანონმდებლობა; შემუშავდება კულტურული მემკვიდრეობის კოდექსი.

- ❖ გაგრძელდება ალტერნატიული გზების ძიება კულტურის სფეროს დაფინანსების მოძიებისთვის და დივერსიფიკაციისთვის.

- ❖ განხორციელდება ინფრასტრუქტურული პროექტები კულტურისა და ძეგლთა დაცვის მემკვიდრეობის შესანარჩუნებლად;

- ❖ გაიზრდება კულტურის ხელმისაწვდომობა ფართო საზოგადოებისათვის, განსაკუთრებით რეგიონების მოსახლეობისთვის, ეთნიკური უმცირესობებისა და შშმ პირებისათვის;

- ❖ გაგრძელება სახელოვნებო განათლების განვითარების ხელშეწყობა, დარგის სპეციალისტების კვალიფიკაციის ამაღლება.
- ❖ შენდება საერთაშორისო სტანდარტების შესაბამისი ფეხბურთისა და რაგბის კომბინირებული მოედნები.
- ❖ გაიზრდება ადგილობრივი თვითმმართველობების როლი ახალგაზრდული პოლიტიკის მიმართულებით.

9. საერთაშორისო ურთიერთობები და ევროატლანტიკურ სივრცეში ინტეგრაცია

- ❖ გაგრძელება მუშაობა ევროკავშირის სადამკვირვებლო მისიის მანდატის საქართველოს ოკუპირებულ ტერიტორიებზე სრულად განხორციელების ხელშესაწყობად.
- ❖ კონფლიქტის მშვიდობიანი დარეგულირების პოლიტიკის ფარგლებში განსაკუთრებული ყურადღება დაეთმობა ომითა და საოკუპაციო ხაზებით გაყოფილი მოსახლეობის შერიგებასა და ნდობის აღდგენას;

- ❖ მთავრობის პოლიტიკა მიმართული იქნება საერთაშორისო კულტურულ ცხოვრებაში საქართველოს მეტი ჩართულობის ხელშეწყობისაკენ.

- ❖ გაგრძელება საქართველოსა და უცხო ქვეყნების ქალაქებსა და რეგიონებს შორის კონტაქტების დამყარებისა და გაღრმავების ხელშეწყობა.

- ❖ გაგრძელება გაერთიანებული ერების განათლების, კულტურის და მეცნიერების ორგანიზაციასთან (UNESCO) აქტიური თანამშრომლობის გზით საქართველოს კულტურული და ინტელექტუალური პოტენციალის განვითარებისა და პოპულარიზაციის ხელშეწყობა;
- ❖ ციფრული დიპლომატიის მეშვეობით გაგრძელება მოქალაქეებთან პირდაპირი და უშუალო კონტაქტის დამყარება;
- ❖ გაგრძელება სამოქალაქო საზოგადოებასთან თანამშრომლობა, რაც ასოცირების შეთანხმების წარმატებით განხორციელების, ქვეყანაში ევროინტეგრაციის საკითხზე საზოგადოებრივი აზრის შემდგომი კონსოლიდაციის, ასევე არსებული ცოდნისა და გამოცდილების მობილიზების შესაძლებლობას იძლევა.

10. სოფლის მეურნეობა

- ❖ გაგრძელება აგროსასურსათო სექტორში კონკურენტუნარიანობის ამაღლება, მაღალხარისხიანი პროდუქციის წარმოების სტაბილური ზრდა, სასურსათო უსაფრთხოების უზრუნველყოფა, სურსათის უვნებლობა და სოფლის განვითარება.
- ❖ მნიშვნელოვანი ყურადღება დაეთმობა დეგრადირებული ნიადაგების გამოკვლევას და მათი

ნაყოფიერების აღდგენა-გაუმჯობესების ღონისძიებებს.

- ❖ შემუშავდება სოფლის განვითარების ერთიანი პოლიტიკა, რომელიც ორიენტირებული იქნება სოფლად ცხოვრების დონის ამაღლებასა და ეკონომიკური აქტიურობის ზრდაზე.
- ❖ გაიზრდება მელიორირებული (წყალუზრუნველყოფილი და დრენირებული) მიწების ფართობები;
- ❖ განვითარდება და გაუმჯობესდება სარწყავი (საირიგაციო) და დამშრობი (სადრენაჟე) სისტემები.
- ❖ ყურადღება დაეთმობა დარგში დასაქმებულთა ცოდნის ამაღლებას, აგრობიზნესზე ორიენტირებული სამეცნიერო-კვლევითი საქმიანობის განვითარებას და შესაბამისი ექსტენციის პაკეტების შემუშავებას.
- ❖ სურსათის უვნებლობის, ვეტერინარიისა და ფიტოსანიტარიის სფეროები დაუახლოვდება DCFTA-ის გეგმით გათვალისწინებულ ევროკავშირის შესაბამის კანონმდებლობას, რაც განხორციელდება ევროკავშირთან ასოცირების შეთანხმებით განსაზღვრულ ვადებში.
- ❖ განხორციელდება შესაბამისი ღონისძიებები ქვეყანაში ბიოაგრომეურნეობების განვითარების და ასევე კლიმატგონივრული სოფლის მეურნეობის პრაქტიკის დამკვიდრების მიმართულებით;
- ❖ დაიხვეწება სოფლის მეურნეობის პროდუქციის ბაზრის საინფორმაციო სისტემა.
- ❖ მნიშვნელოვანი ყურადღება დაეთმობა აგროსასურსათო პროდუქციის პოპულარიზაციას ადგილობრივ და საერთაშორისო ბაზრებზე.

11. სასამართლო სისტემა

- ❖ გაგრძელდება და დასრულდება მართლმსაჯულების სისტემის რეფორმის მესამე ტალღა;
- ❖ განხორციელდება იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს რეფორმა;

- ❖ განხორციელდება იუსტიციის უმაღლესი სკოლის რეფორმა.
- ❖ სასამართლოში საპილოტე წესით დაინერგება საქმეთა ელექტრონული განაწილების სისტემა;
- ❖ საერთო სასამართლოების სისტემაში შეიქმნება კომერციული კოლეგიები და პალატები, რომლებიც სპეციალიზებული იქნება კომერციული და საგადასახადო საქმეების განხილვაზე;
- ❖ ხელი შეეწყობა მედიაციის, როგორც დავების მოგვარების ალტერნატიული საშუალების, დამკვიდრებას და განვითარებას.

12. გარემოს დაცვა და ბუნებრივი რესურსების მართვა

- ❖ გაგრძელება თანამედროვე გარემოსდაცვითი პრინციპებისა და სტანდარტების ეტაპობრივი დანერგვა
- ❖ თანამედროვე მიდგომების გათვალისწინებით გაუმჯობესდება გარემოსდაცვითი მმართველობა.
- ❖ ჩამოყალიბდება გამჭვირვალე პროცედურებზე დაფუძნებული გარემოზე ზემოქმედების შეფასების სისტემა.
- ❖ გარემოს დაზიანების პრევენციისა და აღმოფხვრის (კომპენსაციის) მიზნით ჩამოყალიბდება გარემოსდაცვითი პასუხისმგებლობის ეფექტიანი სისტემა.
- ❖ დაინერგება ახალი მარეგულირებელი ნორმები ბიომრავალფეროვნების დაცვა-შენარჩუნებისა და ბიოლოგიური რესურსებით მდგრადი სარგებლობის მიზნით.
- ❖ დამკვიდრდება ტყეების მოვლის, დაცვისა და აღდგენის ეფექტიანი მექანიზმები, რაც ხელს შეუწყობს ტყეების რაოდენობრივი და ხარისხობრივი მაჩვენებლების შენარჩუნება- გაუმჯობესებას;
- ❖ გაფართოვდება ჰიდრომეტეოროლოგიური დაკვირვების ქსელი, გაძლიერდება მოდელირების შესაძლებლობები და დაინერგება ადრეული შეტყობინების ეროვნული სისტემა;
- ❖ გაუმჯობესდება ატმოსფერული ჰაერის, წყლისა და ნიადაგის ხარისხის მონიტორინგისა და შეფასების სისტემა.
- ❖ გაგრძელება წყლის რესურსების ინტეგრირებული მართვის სისტემაზე გადასვლა, რომელიც ეფუძნება სააუზო მართვის ევროპულ პრინციპებს;
- ❖ გაუმჯობესდება ბირთვული და რადიაციული უსაფრთხოების ხარისხი, შეიქმნება რადიოაქტიური ნარჩენების მართვის ახალი სისტემა;
- ❖ გაგრძელება და გაფართოვდება გარემოსდაცვითი განათლების ხელშეწყობისა და გარემოსდაცვითი ცნობიერების ამაღლებისკენ მიმართული ღონისძიებები.

დაგეგმილი ღონისძიებები

რეფორმების 4 პუნქტიანი სამოქმედო გეგმით გათვალისწინებული ღონისძიებებისა და დასახული შედეგების მიღწევის მიზნით მნიშვნელოვანია არსებული ფისკალური რესურსების მაქსიმალურად ეფექტიანი გამოყენება.

2018 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის პროექტის შემუშავებისას მხედველობაში იქნა მიღებული ქვეყნის ეკონომიკის ზრდის მაჩვენებელი მიმდინარე წლის განვლილ პერიოდში და მომავალი წლისთვის სხვადასხვა საერთაშორისო

საფინანსო ინსტიტუტების პროგნოზები როგორც საქართველოს, ასევე რეგიონის ქვეყნების ეკონომიკური ტენდენციების შესახებ.

2018-2021 წლებში დაგეგმილია სახელმწიფო ინფრასტრუქტურაში მნიშვნელოვანი ინვესტიციების განხორციელება. აღნიშნულმა ინვესტიციებმა უნდა წაახალისოს ეკონომიკური აქტივობა კერძო სეტორში. ამასთან პროექტებს ეკონომიკის ზრდის ხელშემწყობი ეფექტები ექნება არა მხოლოდ მათი განხორციელების პერიოდში, არამედ მათი დასრულების შემდგომაც. მთელი ქვეყნის მასშტაბით განხორციელდება ინფრასტრუქტურული პროექტები (გზები, ხიდები, გვირაბები, აეროპორტები, საკურორტო ზონები, წყლის და ენერგოინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია და ა.შ.), რომელიც ხელს შეუწყობს საქართველოს რეგიონებისა და იქ მცხოვრები მოსახლეობის ეკონომიკური მდგომარეობის გაუმჯობესებას ახალი სამუშაო ადგილების შექმნის გზით. მათ შორის:

- ❖ თბილისი-სენაკი-ლესელიძის გზის მშენებლობა და რეკონსტრუქცია (ჩუმათელეთი-არგვეთა) - 250.0 მლნ ლარი;
- ❖ აღმოსავლეთ-დასავლეთის ჩქაროსნული ავტომაგისტრალის დერეფნის გაუმჯობესების პროექტი (ზემო ოსიაური-რიკოთი) – 80.0 მლნ ლარი;
- ❖ სენაკი-ფოთი-სარფის საავტომობილო გზის გრიგოლეთი-ჩოლოქის მონაკვეთის მშენებლობა - 60.0 მლნ ლარი;
- ❖ მცხეთა-სტეფანწმინდა-ლარსის საავტომობილო გზის ქვეშეთი-კობის მონაკვეთზე საავტომობილო გზის და გვირაბის მშენებლობა - 53.0 მლნ ლარი;
- ❖ მდგრადი ურბანული ტრანსპორტის განვითარების საინვესტიციო პროგრამა - 71.0 მლნ ლარი (თბილისი-რუსთავის საავტომობილო გზის მოდერნიზაცია და ბათუმის ნაპირდაცვის და სანაპირო ზოლის მოწყობა);
- ❖ ურბანული მომსახურების გაუმჯობესების პროგრამა - 190.0 მლნ ლარი, რომლის ფარგლებშიც გათვალისწინებულია სასმელი წყლის და წყალარინების სისტემების მშენებლობა-რეაბილიტაცია (მესტია, ანაკლია, ურეკი, ფოთი, ზუგდიდი, ჯვარი, ჭიათურა, გუდაური, ბაკურიანი, ბოლნისი, მარნეული), ასევე ქუთაისის წყალმომარაგების სისტემის მშენებლობა-რეაბილიტაცია და აბაშის მაგისტრალური მილსადენის რეაბილიტაცია;

სწორედ აღნიშნული ინფრასტრუქტურული პროექტების დაფინანსების ზრდაზე არის გათვალისწინებული 2018 წლისთვის არსებული დამატებითი რესურსები.

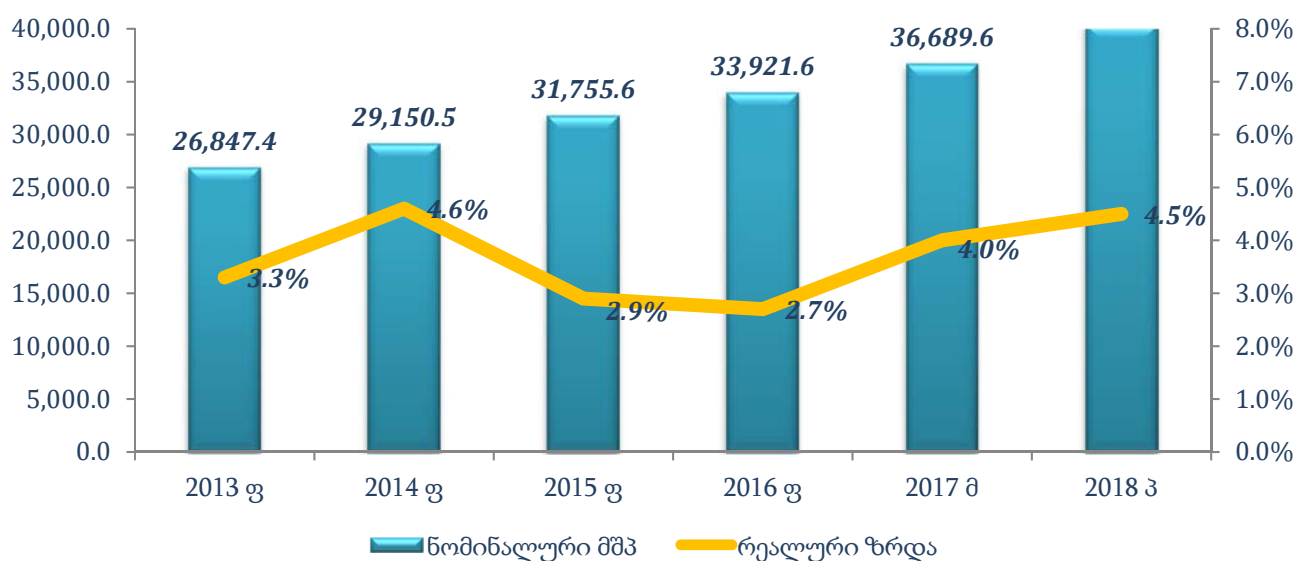
2017 წლიდან დაწყებული ხარჯების ოპტიმიზაცია კვლავ გრძელდება და 2018 წელს მიმდინარე ხარჯები განისაზღვრება მშპ-ის 23.3%-ის ფარგლებში (2017 წელს 24.8%), ხოლო 2021 წლისათვის შემცირდება 20.8%-მდე.

ძირითადი მაკროეკონომიკური პარამეტრები

2018 წლისთვის მთლიანი შიდა პროდუქტის (წლის განმავლობაში ქვეყნის შიგნით წარმოებული მთლიანი საბოლოო პროდუქტის საბაზრო ღირებულება) რეალური ზრდის პროგნოზი 4.5%-ს, ხოლო მშპ-ს დეფლატორი (ყველა საბოლოო პროდუქტის და მომსახურების საშუალო ფასები) 4.0%-ს შეადგენს. საშუალოვადიან პერიოდში ეკონომიკის რეალური ზრდის პროგნოზი 5..2%-ის ფარგლებშია მოსალოდნელი, ხოლო მშპ-ს დეფლატორი 3.0%-ის ფარგლებში.

მაკროეკონომიკური მაჩვენებლებიდან გამომდინარე 2018 წელს ნომინალური მშპ-ს მოცულობა 40.4 მლრდ ლარს შეადგენს, ხოლო 2021 წლისთვის პროგნოზირებულია მისი გაზრდა 51.9 მლრდ ლარამდე.

დასახელება	2016 ფაქტი	2017 მოსალოდნელი	2018 პროგნოზი
მშპ-ს რეალური ზრდა (ზრდის ტემპი)	2.7%	4.0%	4.5%
ნომინალური მშპ (მლნ ლარი)	33,921.6	36,689.60	40,448.8
საშუალო წლიური ინფლაცია	2.1%	4.00%	3.5%
ინფლაცია წლის ბოლოსთვის	1.8%	4.00%	3.5%
სახელმწიფო ვალი %-ულად მშპ-სთან	44.6%	42.90%	44.8%

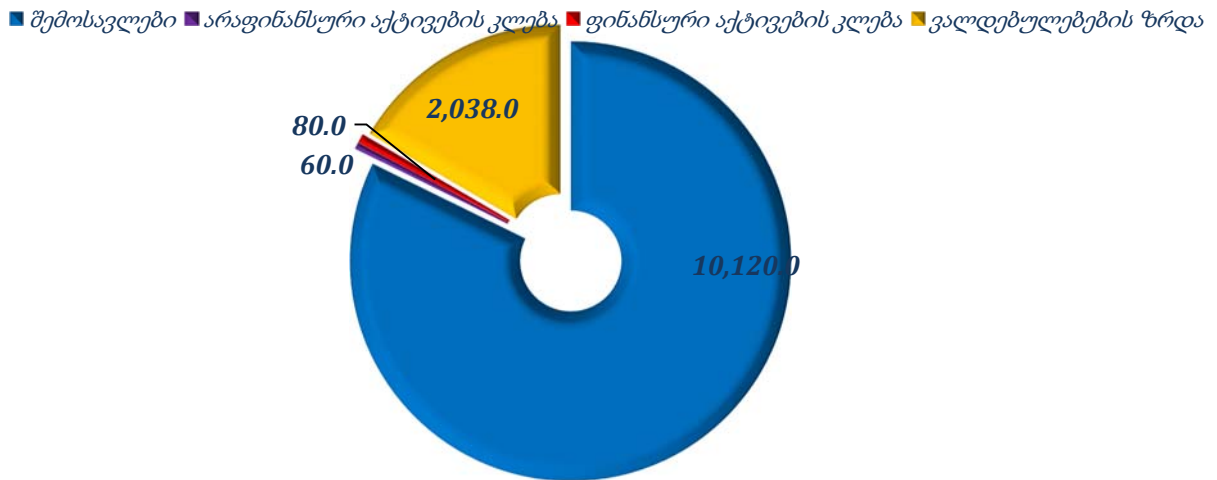

სახელმწიფო ბიუჯეტის შემოსულობები

2018 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის პროექტით შემოსულობების საპროგნოზო მაჩვენებელი 12,298.0 მლნ ლარით განისაზღვრა, რაც 2017 წლის მაჩვენებელს 840.8 მლნ ლარით აღემატება, ხოლო მთლიანი შიდა პროდუქტის 30.4%-ს შეადგენს. 2017 წელთან შედარებით შემოსულობების ზრდა ძირითადად უკავშირდება საგადასახადო შემოსულობების ზრდას.

სახელმწიფო ბიუჯეტის შემოსულობების სტრუქტურა

მლნ ლარი

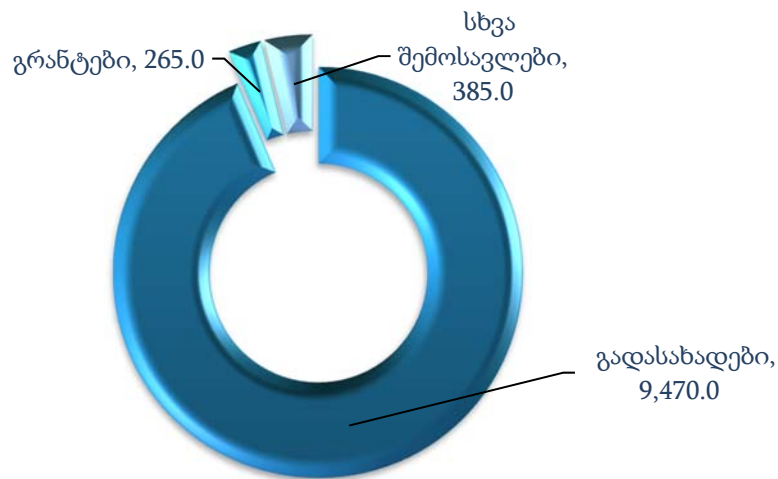
სახელმწიფო ბიუჯეტის შემოსავლები

2018 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის პროექტით შემოსულობების 82.3%-ს წარმოადგენს შემოსავლები, რომელიც შეადგენს 10,120.0 მლნ ლარს, რაც მთლიანი შიდა პროდუქტის 25.0%-ია.

სახელმწიფო ბიუჯეტის შემოსავლების სტრუქტურა

მლნ. ლარი

დასახელება	2016 წლის ფაქტი	2017 წლის გეგმა	2018 წლის პროექტი	გადაზრდა (2018-2017)
შემოსავლები	8,580.0	9,489.5	10,120.0	630.5
გადასახადები	7,986.8	8,820.0	9,470.0	650.0
გრანტები	296.8	284.5	265.0	-19.5
სხვა შემოსავლები	296.4	385.0	385.0	0.0

გადასახადები

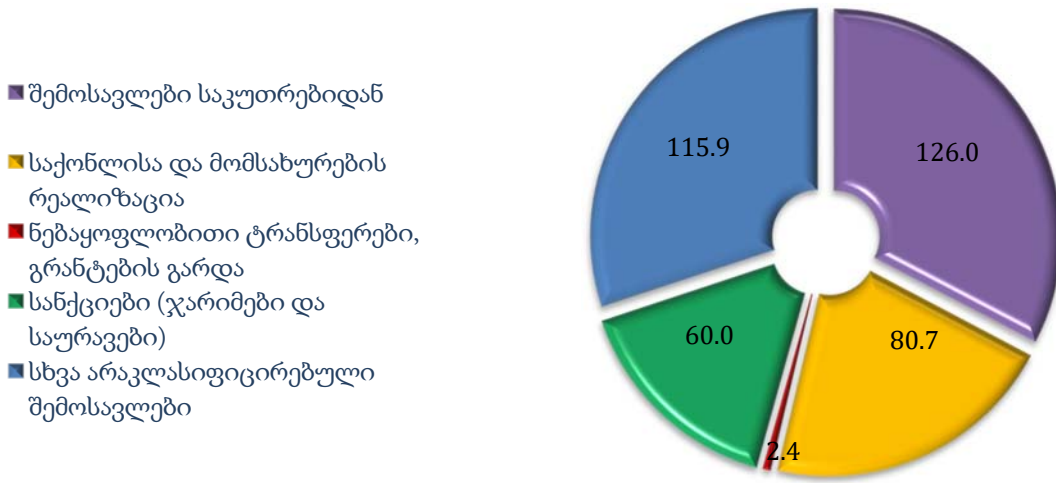
2018 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის პროექტის მიხედვით გადასახადების საპროგნოზო მაჩვენებელი შეადგენს 9,470.0 მლნ ლარს, რაც 2017 წლის გეგმიურ მაჩვენებელს 650.0 მლნ ლარით აღემატება. გადასახადებიდან მიღებული შემოსავლები სახელმწიფო ბიუჯეტის შემოსულობების 93.5%-ს, ხოლო მთლიანი შიდა პროდუქტის 23.4%-ს შეადგენს.

გრანტები

2018 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის პროექტში გრანტების საპროგნოზო მაჩვენებელი 2017 წლის გეგმასთან შედარებით 19.5 მლნ ლარით ნაკლებია და 265.0 მლნ ლარს შეადგენს, რაც სახელმწიფო ბიუჯეტის შემოსულობების 2.6%-ს, ხოლო მთლიანი შიდა პროდუქტის 0.6%.

სხვა შემოსავლები

2018 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის პროექტის სხვა შემოსავლების საპროგნოზო მაჩვენებელი უცვლელია 2016 წლის ანალოგიურ მაჩვენებელთან შედარებით და შეადგენს 385.0 მლნ ლარს, რაც სახელმწიფო ბიუჯეტის შემოსულობების 3.8%-ს, ხოლო მთლიანი შიდა პროდუქტის 0.9%-ს შეადგენს. სხვა შემოსავლებში მნიშვნელოვანი წილი უჭირავს შემოსავლებს საკუთრებიდან (სახელმწიფოს საკუთრებაში ან წილობრივ მფლობელობაში მყოფი საწარმოების დივიდენდები და პროცენტები, იჯარა), ადმინისტრაციულ მოსაკრებლებს (ლიცენზიები, ნებართვები, სარეგისტრაციო მოსაკრებლები) და ჯარიმებს.

არაფინანსური აქტივების კლება

2018 წელს არაფინანსური აქტივების კლებიდან მისაღები სახსრების საპროგნოზო მოცულობა შეადგენს 60.0 მლნ ლარს, რაც 30.0 მლნ ლარით ნაკლებია 2017 წლის შესაბამის მაჩვენებელზე.

ფინანსური აქტივების კლება

ფინანსური აქტივების კლების მაჩვენებელი განისაზღვრა 80.0 მლნ ლარის ოდენობით, რაც 5.0 მლნ ლარით ნაკლებია 2017 წლის შესაბამის მაჩვენებელზე და წარმოადგენს წინა წლებში სახელმწიფო ბიუჯეტიდან გაცემული სესხების დაბრუნებას.

ვალდებულების ზრდა

სახელმწიფოს მიერ სესხების აღებით 2018 წელს სახელმწიფო ბიუჯეტის პროექტში მობილიზებული იქნა 2,038.0 მლნ ლარი, მათ შორის:

- ❖ სახელმწიფო ფასიანი ქაღალდების გამოშვება - 400.0 მლნ ლარი.
- ❖ გერმანიის განვითარების საკრედიტო ბანკიდან (KfW) მისაღები სახსრები - 146.0 მლნ ლარი.
- ❖ საფრანგეთის განვითარების სააგენტოდან (AFD) მისაღები სახსრები - 146.0 მლნ ლარი.
- ❖ მაკროფინანსური დახმარების პროგრამიდან (MFA) (EU) მისაღები სახსრები - 58.0 მლნ ლარი.
- ❖ საერთაშორისო საფინანსო ორგანიზაციებისა და უცხო ქვეყნების მთავრობების მიერ საქართველოს მთავრობისათვის გამოსაყოფი გრძელვადიანი საინვესტიციო, შეღავათიანი კრედიტები - 1,288.0 მლნ ლარი.

ვალდებულებების ზრდა მთლიანი საბიუჯეტო რესურსის 16.6%, ხოლო მთლიანი შიდა პროდუქტის 5.0%-ია.

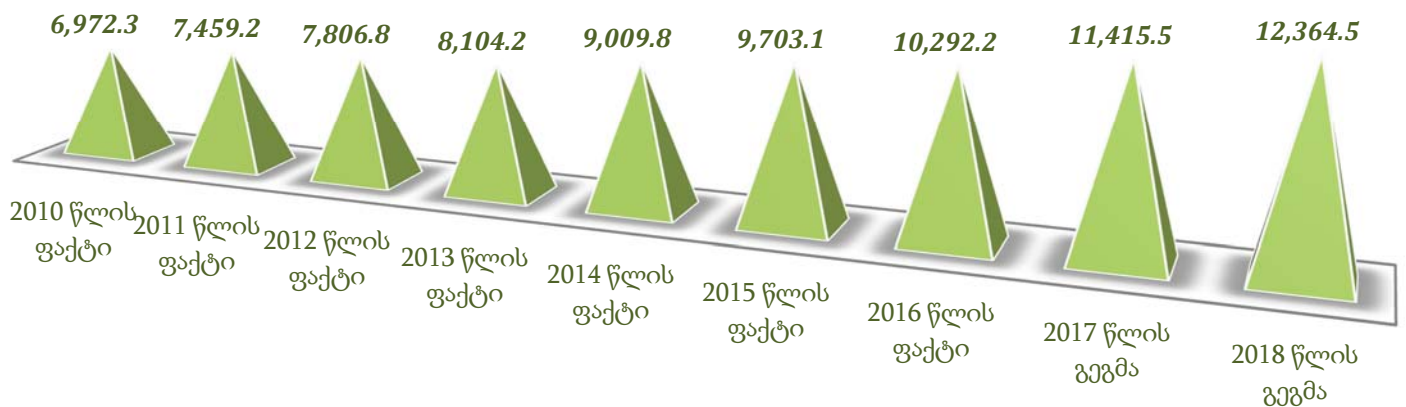
სახელმწიფო ბიუჯეტის გადასახდელები

2018 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის მიხედვით გადასახდელების მთლიანი მოცულობა დაგეგმილია 12,364.5 მლნ ლარის ოდენობით, რაც 949.0 მლნ ლარით მეტია 2017 წლის დამტკიცებულ ბიუჯეტთან შედარებით, ხოლო მთლიანი შიდა პროდუქტის 33.7%-ს შეადგენს. მათ შორის: საბიუჯეტო სახსრები შეადგენს 10,911.5 მლნ ლარს, გრანტები 165.0 მლნ ლარს, ხოლო კრედიტები 1,288.0 მლნ ლარს. სახელმწიფო ბიუჯეტის გადასახდელების დაფინანსების წყაროს მთლიანად წარმოადგენს სახელმწიფო ბიუჯეტის შემოსულობები. არ არის დაგეგმილი სახელმწიფო ბიუჯეტის ანგარიშზე არსებული თავისუფალი სახსრების (ნაშთის) გამოყენება.

მლნ ლარი

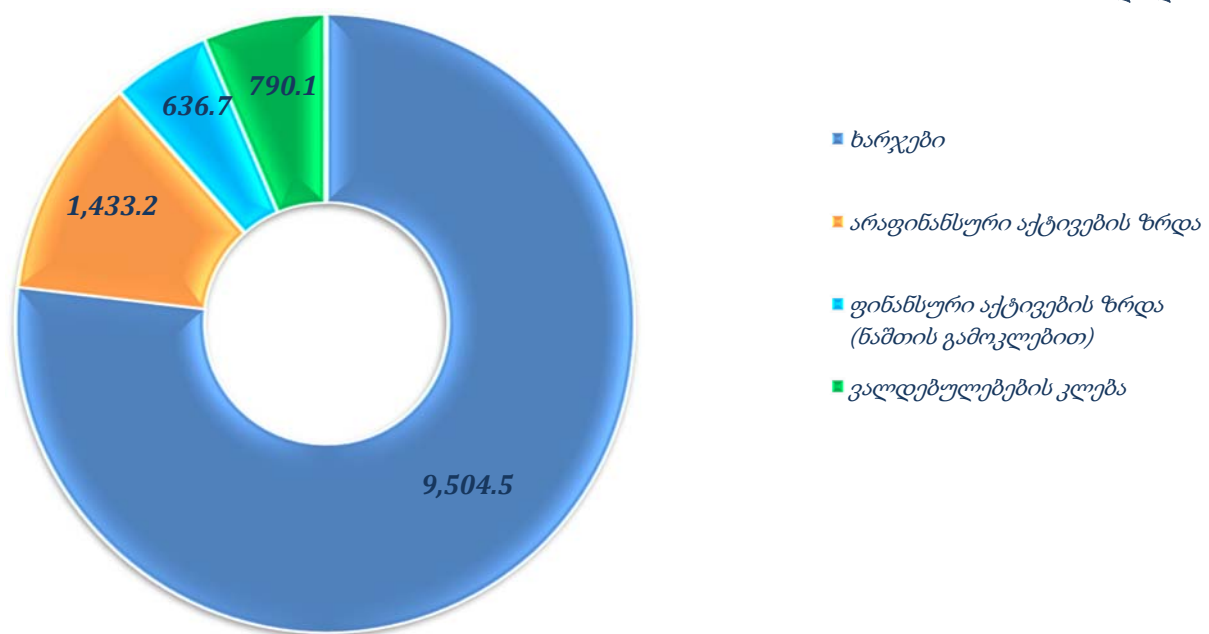
დასახელება	2016 წლის ფაქტი	2017 წლის გეგმა	2018 წლის პროექტი
გადასახდელები	10,292.2	11,415.5	12,364.5
ხარჯები	8,741.8	9,121.2	9,504.5
არაფინანსური აქტივების ზრდა	662.4	999.1	1,433.2
ფინანსური აქტივების ზრდა (ნაშთის გამოკლებით)	495.6	769.0	636.7
ვალდებულებების კლება	392.4	526.2	790.1

სახელმწიფო ბიუჯეტის გადასახდელები (მლნ ლარი)

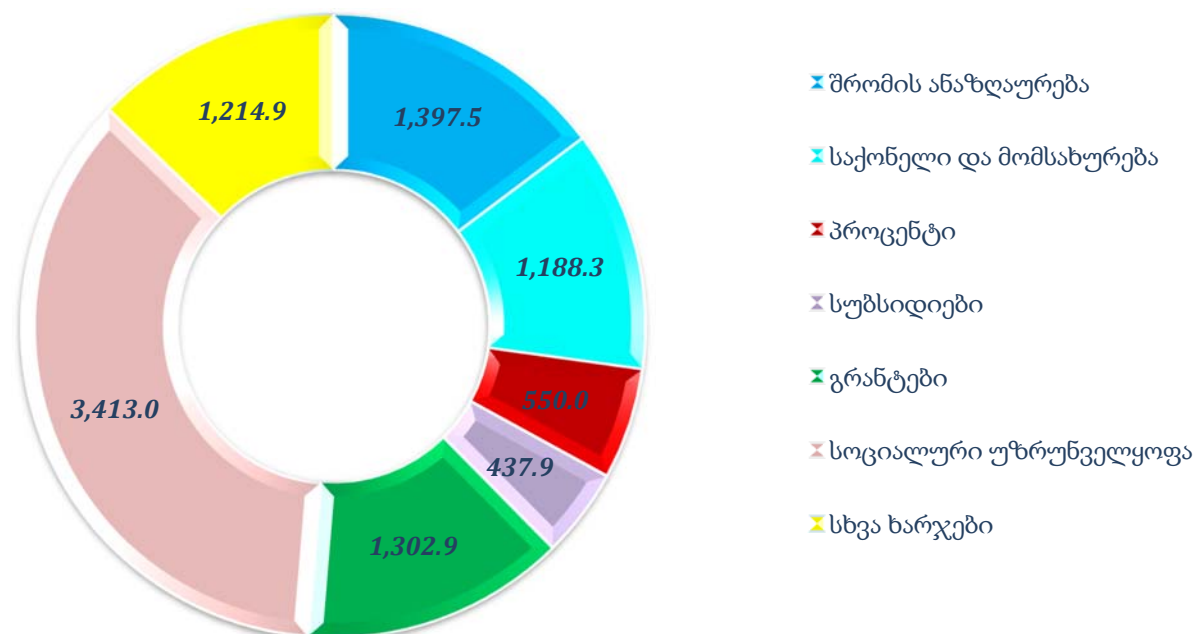
გადასახდელების სტრუქტურა

მლნ ლარი

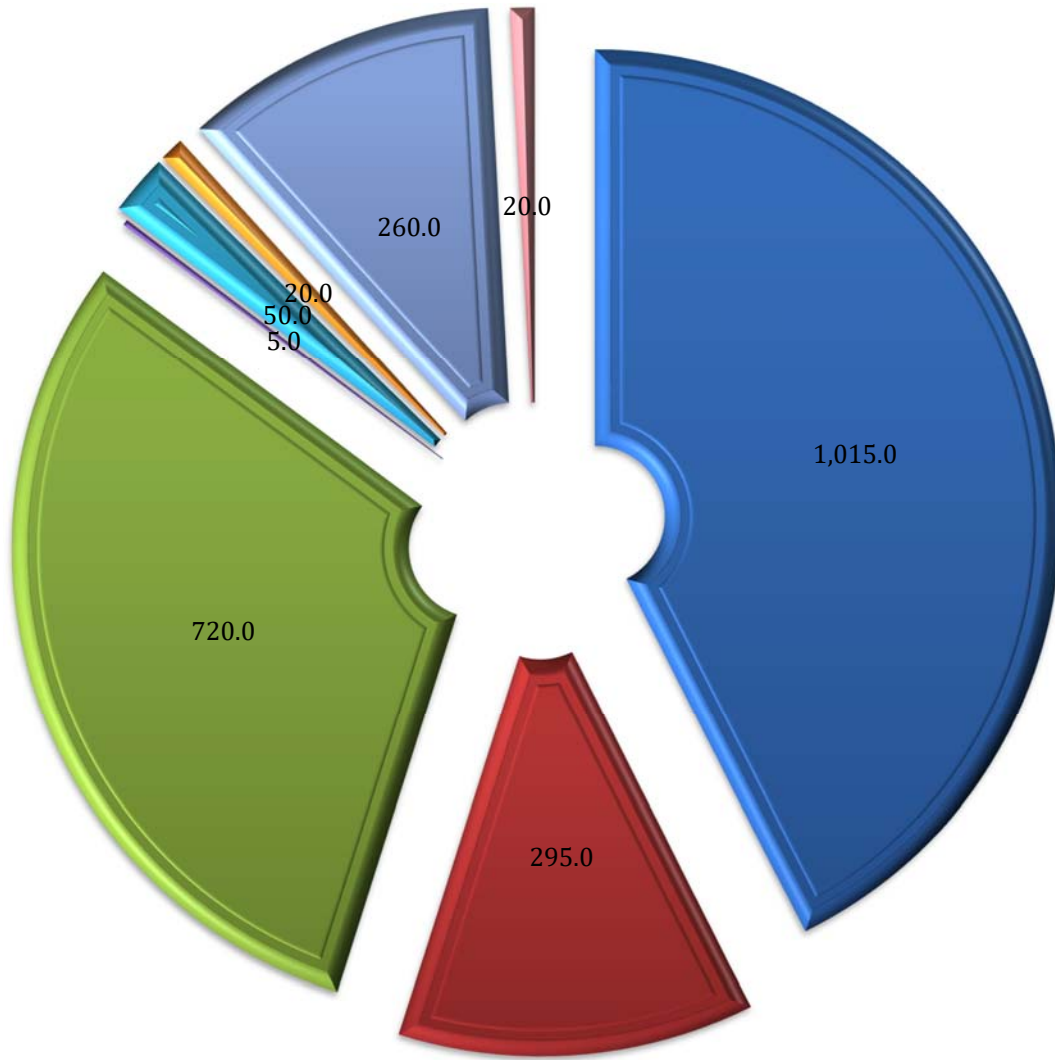
ხარჯების სტრუქტურა

მლნ ლარი

სახელმწიფო ბიუჯეტით გათვალისწინებული ფონდების სტრუქტურა

მლნ ლარი

- საგარეო სახელმწიფო ვალდებულებების მომსახურება და დაფარვა
- საშინაო სახელმწიფო ვალდებულებების მომსახურება და დაფარვა
- ავტონომიური რესპუბლიკებისა და ადგილობრივი თვითმმართველი ერთეულებისათვის გადასაცემი ტრანსფერები
- საქართველოს პრეზიდენტის სარეზერვო ფონდი
- საქართველოს მთავრობის სარეზერვო ფონდი
- წინა წლებში წარმოქმნილი დავალიანების დაფარვისა და სასამართლო გადაწყვეტილებების აღსრულების ფონდი
- საქართველოს რეგიონებში განსახორციელებელი პროექტების ფონდი
- მაღალმთიანი დასახლებების განვითარების ფონდი

**2018 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის პროექტის შემოსულობები,
გადასახდელები და ნაშთის ცვლილება**

ათასი ლარი

დასახელება	2016 წლის ფაქტი	2017 წლის გეგმა	2018 წლის პროექტი	გადახრა
შემოსულობები	10,374,024.0	11,457,175.0	12,298,000.0	840,825.0
შემოსავლები	8,580,032.1	9,489,460.0	10,120,000.0	630,540.0
გადასახადები	7,986,750.3	8,820,000.0	9,470,000.0	650,000.0
საშემოსავლო გადასახადი	1,978,136.4	2,570,000.0	2,780,000.0	210,000.0
მოგების გადასახადი	1,055,936.5	681,000.0	630,000.0	-51,000.0
დამატებითი ღირებულების გადასახადი	3,286,393.4	3,779,000.0	4,390,000.0	611,000.0
აქციზი	1,069,658.1	1,627,000.0	1,450,000.0	-177,000.0
იმპორტის გადასახადი	70,040.6	76,000.0	60,000.0	-16,000.0
სხვა გადასახადები	526,585.3	87,000.0	160,000.0	73,000.0
გრანტები	296,827.0	284,460.0	265,000.0	-19,460.0
სხვა შემოსავლები	296,454.8	385,000.0	385,000.0	0.0
არაფინანსური აქტივების კლება	246,291.0	90,000.0	60,000.0	-30,000.0
ფინანსური აქტივების კლება (ნაშთის გამოკლებით)	88,717.2	85,000.0	80,000.0	-5,000.0
სესხები	87,994.3	85,000.0	80,000.0	-5,000.0
აქციები და სხვა კაპიტალი	718.5	0	0	0.0
სხვა დებიტორული დავალიანებები	4.4	0.0	0.0	0.0
ვალდებულებების ზრდა	1,458,983.7	1,792,715.0	2,038,000.0	245,285.0
საშინაო	378,381.9	400,000.0	400,000.0	0.0
საგარეო	1,080,601.8	1,392,715.0	1,638,000.0	245,285.0
გადასახდელები	10,292,234.0	11,415,475.0	12,364,500.1	949,025.1
ხარჯები	8,741,830.8	9,121,225.2	9,504,546.0	383,320.8
შრომის ანაზღაურება	1,452,292.5	1,393,505.1	1,397,524.1	4,019.0
საქონელი და მომსახურება	1,117,790.3	1,144,275.3	1,188,276.8	44,001.5
პროცენტი	397,707.3	503,040.0	550,038.0	46,998.0
სუბსიდიები	333,993.0	419,969.0	437,897.0	17,928.0
გრანტები	960,452.6	1,020,282.0	1,302,934.2	282,652.2

დასახელება	2016 წლის ფაქტი	2017 წლის გეგმა	2018 წლის პროექტი	გადახრა
სოციალური უზრუნველყოფა	3,150,058.1	3,313,177.0	3,413,015.0	99,838.0
სხვა ხარჯები	1,329,537.0	1,326,976.8	1,214,860.9	-112,115.9
არაფინანსური აქტივების ზრდა	662,400.4	999,041.3	1,433,164.1	434,122.8
ფინანსური აქტივების ზრდა (ნაშთის გამოკლებით)	495,571.2	769,021.5	636,695.0	-132,326.5
ვალუტა და დეპოზიტები	0.0	0.0	0.0	0.0
სესხები	285,239.1	352,762.5	316,550.0	-36,212.5
აქციები და სხვა კაპიტალი	210,332.1	416,259.0	320,145.0	-96,114.0
ვალდებულებების კლება	392,431.6	526,187.0	790,095.0	263,908.0
საშინაო	59,945.4	95,187.0	65,095.0	-30,092.0
საგარეო	332,486.2	431,000.0	725,000.0	294,000.0
ნაშთის ცვლილება	81,790.0	41,700.0	-66,500.1	-108,200.1

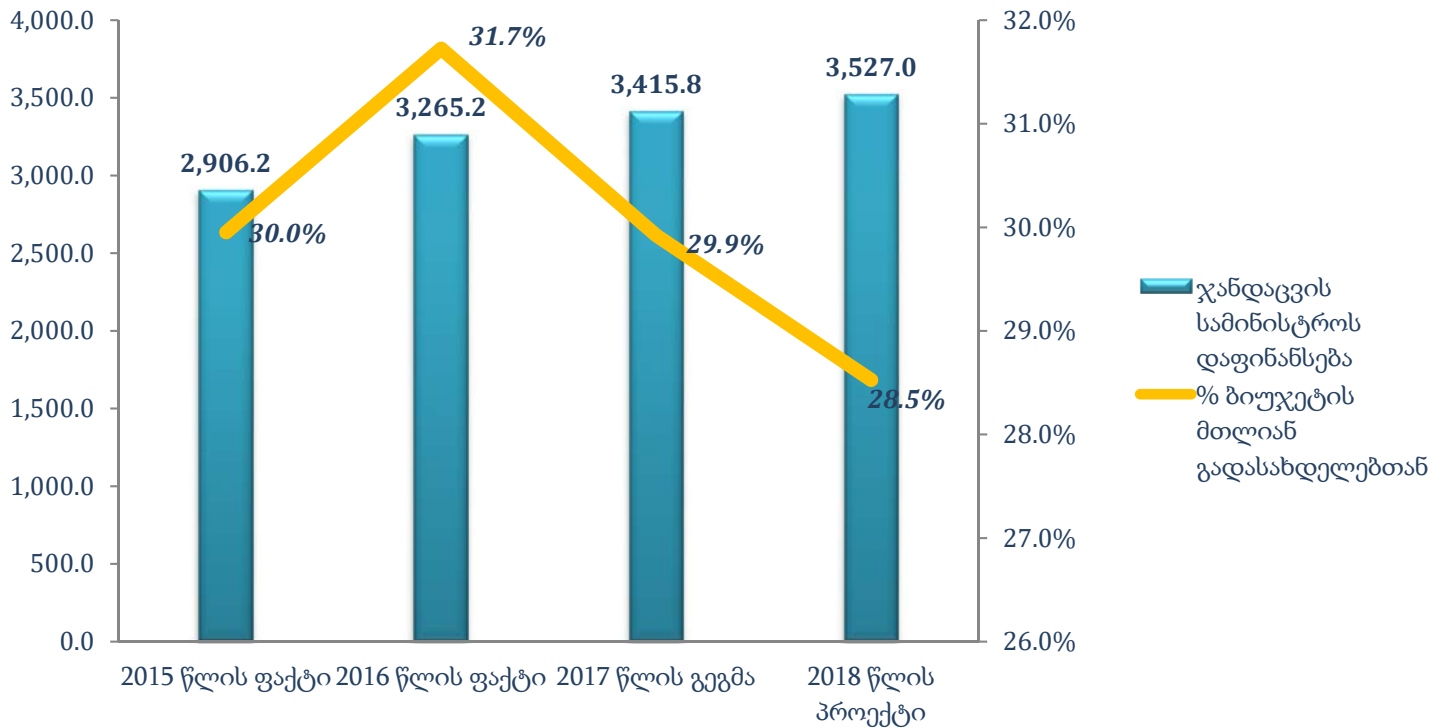

2018 წლის ბიუჯეტის პროექტით გათვალისწინებული პრიორიტეტული ღონისძიებების დაფინანსება

ხელმისაწვდომი ხარისხიანი ჯანდაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა

მლნ ლარი

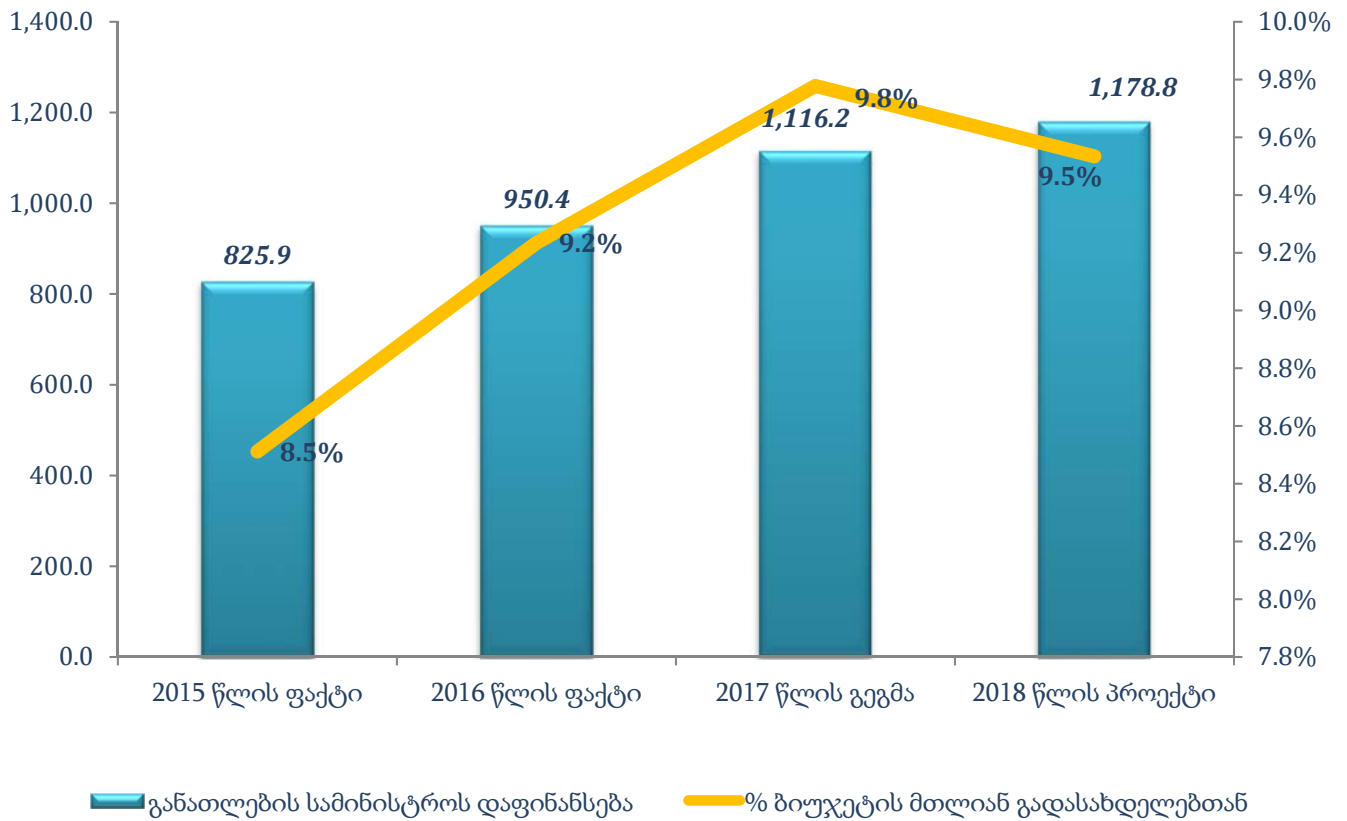
დასახელება	2015 წლის ფაქტი	2016 წლის ფაქტი	2017 წლის გეგმა	2018 წლის პროექტი
საქართველოს შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტრო	2,906.2	3,265.2	3,415.8	3,527.0
მ.შ სოციალური პროგრამები	3,034.0	2,256.7	2,438.0	2,463.0
მ.შ. ჯანმრთელობის დაცვის სახელმწიფო პროგრამები	790.6	920.9	894.5	982.8
<i>მ.შ. მოსახლეობის საყოველთაო ჯანმრთელობის დაცვა</i>	573.6	681.3	660.0	704.0

განათლება, მეცნიერება და პროფესიული მომზადება

მლნ ლარი

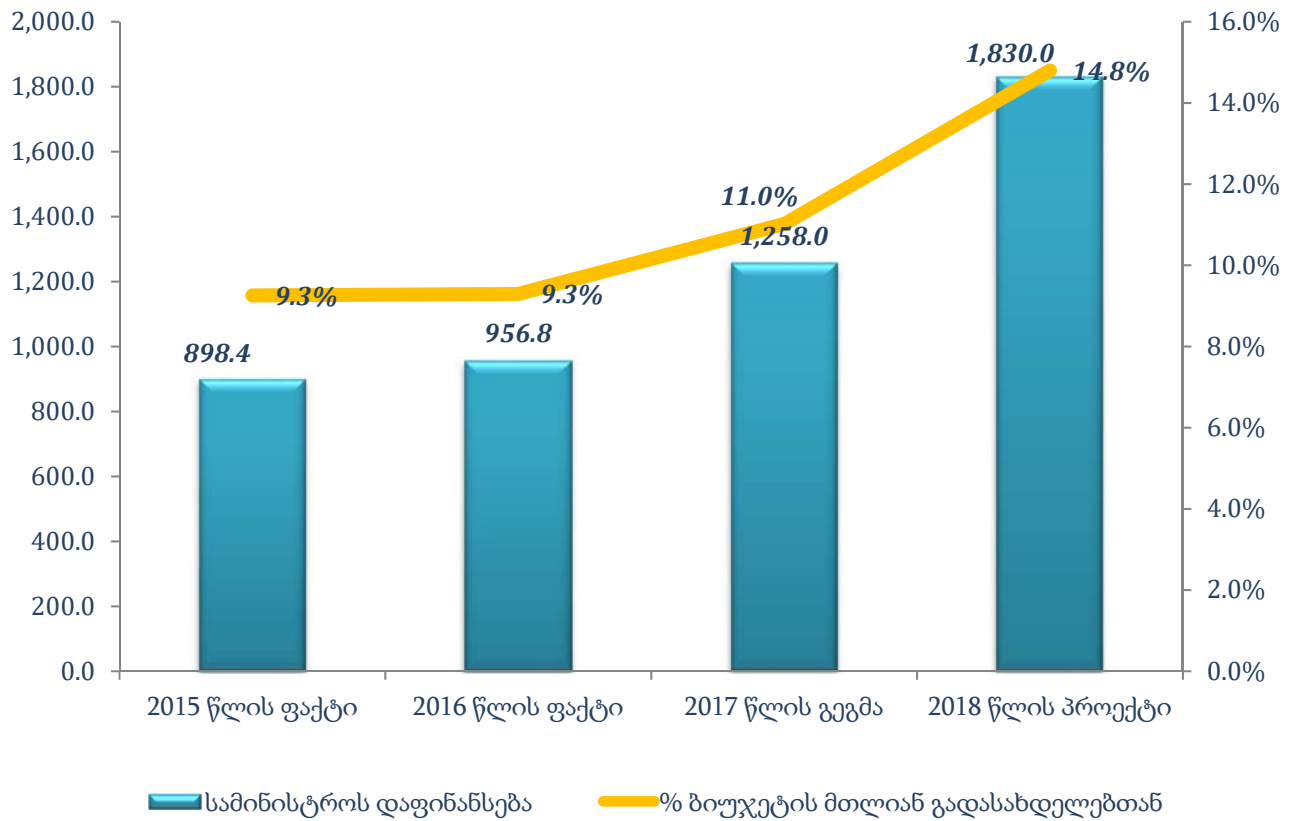
დასახელება	2015 წლის ფაქტი	2016 წლის ფაქტი	2017 წლის გეგმა	2018 წლის პროექტი
საქართველოს განათლებისა და მეცნიერების სამინისტრო	825.9	950.4	1,116.2	1,178.8
მ.შ. ზოგადსაგანმანათლებლო სკოლების დაფინანსება	429.7	517.1	575.5	598.9
მ.შ. საგანმანათლებლო და სამეცნიერო დაწესებულებათა ინფრასტრუქტურის განვითარება	76.3	53.4	88.8	71.0
მ.შ. მოსწავლეების სახელმძღვანელოებით უზრუნველყოფა	5.6	7.3	16.9	22.9
მ.შ. მეცნიერებისა და სამეცნიერო კვლევების ხელშეწყობა	56.0	62.5	61.4	62.6

რეგიონული განვითარება და ინფრასტრუქტურა

მლნ ლარი

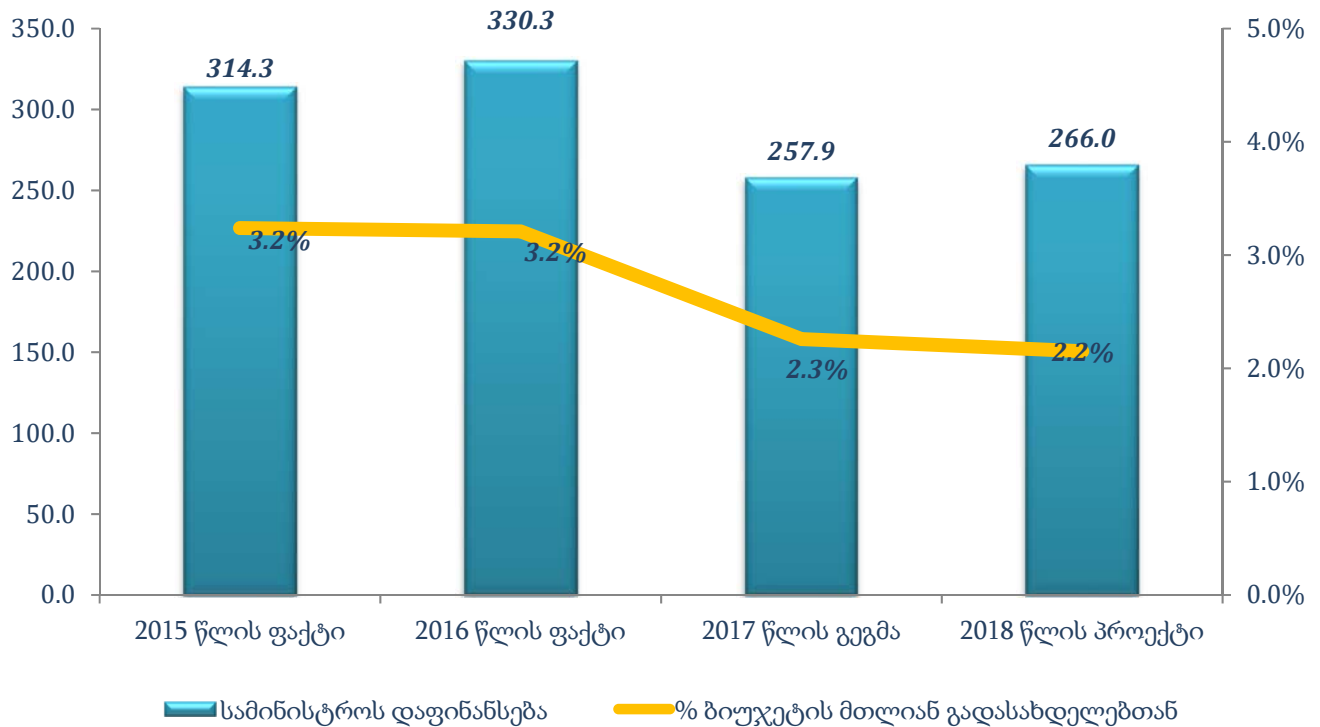
დასახელება	2015 წლის ფაქტი	2016 წლის ფაქტი	2017 წლის გეგმა	2018 წლის პროექტი
საქართველოს რეგიონული განვითარებისა და ინფრასტრუქტურის სამინისტრო	898.4	956.8	1,258.0	1,830.0
მ.შ. საგზაო ინფრასტრუქტურის გაუმჯობესების ღონისძიებები	488.4	529.8	849.2	1,283.2
მ.შ. რეგიონული და მუნიციპალური ინფრასტრუქტურის რეაბილიტაცია	192.3	213.7	176.2	262.0
მ.შ. წყალმომარაგების ინფრასტრუქტურის აღდგენა-რეაბილიტაცია	137.5	166.1	183.9	254.9

სოფლის მეურნეობა

მლნ ლარი

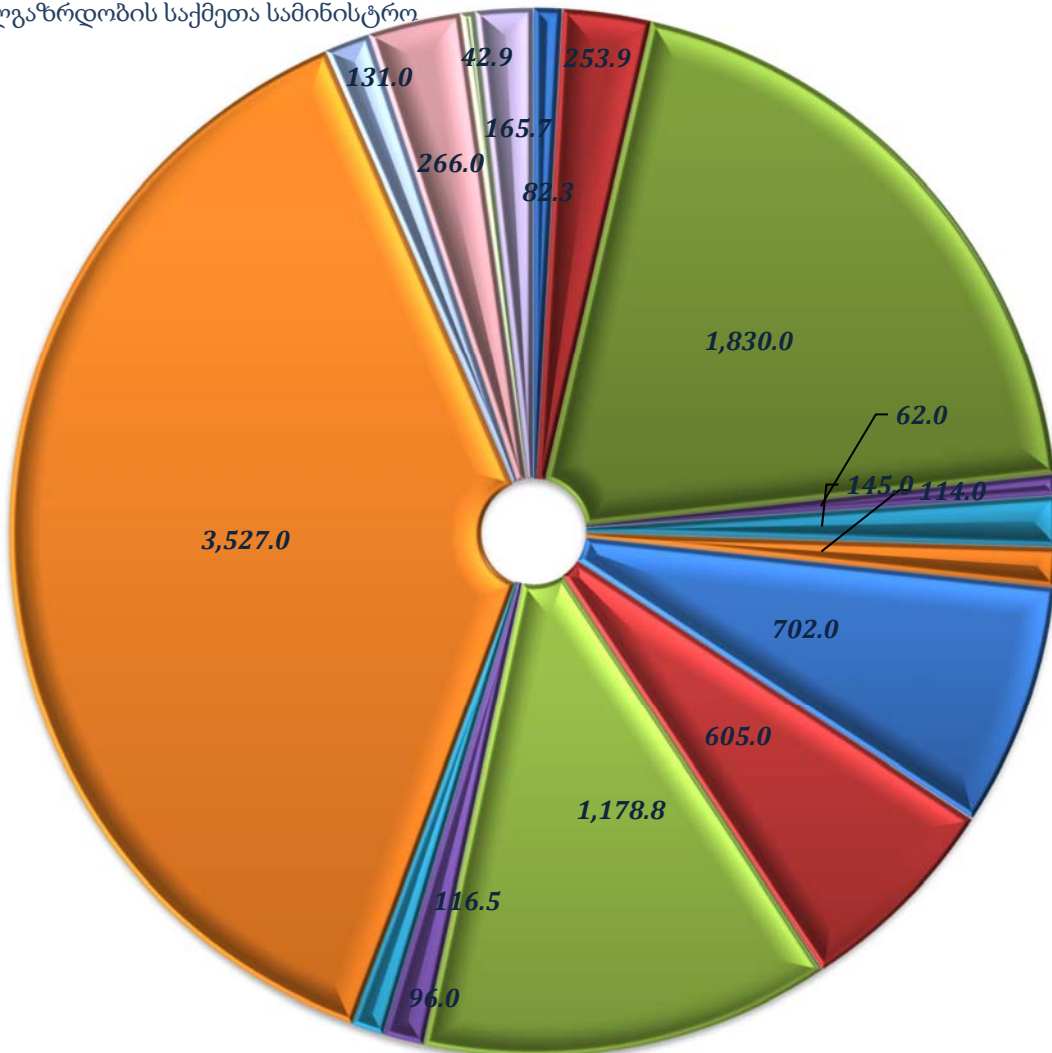
დასახელება	2015 წლის ფაქტი	2016 წლის ფაქტი	2017 წლის გეგმა	2018 წლის პროექტი
საქართველოს სოფლის მეურნეობის სამინისტრო	314.3	330.3	257.9	266.0
მ.შ. სამელიორაციო სისტემების რეაბილიტაცია და ტექნიკის შეძენა და სამელიორაციო ინფრასტრუქტურის მიმდინარე ტექნიკური ექსპლუატაცია	63.5	53.0	49.0	50.0
მ.შ. შეღავათიანი აგროკრედიტები	34.5	48.9	47.0	45.0

სახელმწიფო ბიუჯეტის ასიგნებების გადანაწილება

მლნ ლარი

- ფინანსთა სამინისტრო
- ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო
- რეგიონული განვითარებისა და ინფრასტრუქტურის სამინისტრო
- იუსტიციის სამინისტრო
- სასჯელაღსრულებისა და პრობაციის სამინისტრო
- საგარეო საქმეთა სამინისტრო
- თავდაცვის სამინისტრო
- შინაგან საქმეთა სამინისტრო
- განათლებისა და მეცნიერების სამინისტრო
- კულტურისა და ძეგლთა დაცვის სამინისტრო
- ოკუპირებული ტერიტორიებიდან იძულებით გადაადგილებულ პირთა, განსახლებისა და ლტოლვილთა სამინისტრო
- შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტრო
- ენერჯეტიკის სამინისტრო
- სოფლის მეურნეობის სამინისტრო
- გარემოსა და ბუნებრივი რესურსების დაცვის სამინისტრო
- სპორტისა და ახალგაზრდობის საქმეთა სამინისტრო

მხარჯავი დაწესებულებების დაფინანსება 2016-2018 წლებში

ათასი ლარი

კოდი	დასახელება	2016 წლის ფაქტი	2017 წლის გეგმა	2018 წლის პროექტი	
				სულ	მ.შ. საბიუჯეტო სახსრები
00 00	სულ ჯამი	10,292,234.1	11,415,475.0	12,364,500.0	10,911,500.0
01 00	საქართველოს პარლამენტი და მასთან არსებული ორგანიზაციები	55,667.4	60,131.0	62,131.0	62,131.0
01 01	საკანონმდებლო საქმიანობა	47,744.9	52,091.0	52,091.0	52,091.0
01 02	საბიბლიოთეკო საქმიანობა	7,482.9	7,590.0	9,590.0	9,590.0
01 03	ჰერალდიკური საქმიანობის სახელმწიფო რეგულირება	439.7	450.0	450.0	450.0
02 00	საქართველოს პრეზიდენტის ადმინისტრაცია	13,983.4	9,800.0	9,800.0	9,800.0
03 00	საქართველოს ეროვნული უშიშროების საბჭოს აპარატი	1,949.3	1,800.0	1,800.0	1,800.0
03 01	საქართველოს ეროვნული უშიშროების საბჭოს აპარატი	1,949.3	1,800.0	1,800.0	1,800.0
04 00	საქართველოს მთავრობის ადმინისტრაცია	19,423.7	16,500.0	16,500.0	16,500.0
04 01	საქართველოს მთავრობის ადმინისტრაცია	18,183.9	15,822.0	15,822.0	15,822.0
04 02	საგადასახადო ომბუდსმენის აპარატი	505.3	678.0	678.0	678.0
04 03	საქართველოს ეკონომიკური საბჭოს აპარატი	734.5	0.0	0.0	0.0
05 00	სახელმწიფო აუდიტის სამსახური	15,645.5	14,517.2	14,517.2	14,517.2
05 01	სახელმწიფო აუდიტის სამსახურის აპარატი	15,020.5	14,517.2	14,517.2	14,517.2
05 02	სსიპ - საჯარო აუდიტის ინსტიტუტი	625.0	0.0	0.0	0.0
06 00	საქართველოს ცენტრალური საარჩევნო კომისია	69,985.8	60,500.0	67,058.2	67,058.2
06 01	საარჩევნო გარემოს განვითარება	10,214.2	11,197.4	11,250.0	11,250.0
06 02	არჩევნების ჩატარების ღონისძიებები	46,007.2	35,321.7	40,103.2	40,103.2
06 03	საარჩევნო ინსტიტუციის განვითარების და სამოქალაქო განათლების ხელშეწყობა	888.6	1,195.9	1,170.0	1,170.0
06 04	პოლიტიკური პარტიებისა და არასამთავრობო სექტორის დაფინანსება	12,875.8	12,785.0	14,535.0	14,535.0
07 00	საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლო	3,393.9	4,110.0	4,150.0	4,150.0

კოდი	დასახელება	2016 წლის ფაქტი	2017 წლის გეგმა	2018 წლის პროექტი	
				სულ	მ.შ. საბიუჯეტო სახსრები
08 00	საქართველოს უზენაესი სასამართლო	7,140.6	7,700.0	8,000.0	8,000.0
09 00	საერთო სასამართლოები	52,833.5	69,000.0	71,400.0	71,400.0
09 01	საერთო სასამართლოების სისტემის განვითარება და ხელშეწყობა	51,386.1	67,470.0	69,780.0	69,780.0
09 02	მოსამართლეებისა და სასამართლოს თანამშრომლების მომზადება-გადამზადება	1,447.4	1,530.0	1,620.0	1,620.0
10 00	საქართველოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭო	2,598.4	2,700.0	2,700.0	2,700.0
11 00	სახელმწიფო რწმუნებულის - გუბერნატორის ადმინისტრაცია აბაშის, ზუგდიდის, მარტვილის, მესტიის, სენაკის, ჩხოროწყუს, წალენჯიხის, ხობის მუნიციპალიტეტებსა და ქალაქ ფოთსა და ქალაქ ზუგდიდის მუნიციპალიტეტებში	807.2	800.0	800.0	800.0
12 00	სახელმწიფო რწმუნებულის – გუბერნატორის ადმინისტრაცია ლანჩხუთის, ოზურგეთის, ჩოხატაურის მუნიციპალიტეტებსა და ქალაქ ოზურგეთის მუნიციპალიტეტში	694.8	610.0	610.0	610.0
13 00	სახელმწიფო რწმუნებულის – გუბერნატორის ადმინისტრაცია ბაღდათის, ვანის, ზესტაფონის, თერჯოლის, სამტრედიის, საჩხერის, ტყიბულის, წყალტუბოს, ჭიათურის, ხარაგაულის, ხონის მუნიციპალიტეტებსა და ქალაქ ქუთაისის მუნიციპალიტეტში	800.0	735.0	735.0	735.0
14 00	სახელმწიფო რწმუნებულის – გუბერნატორის ადმინისტრაცია ახმეტის, გურჯაანის, დედოფლისწყაროს, თელავის, ლაგოდეხის, საგარეჯოს, სიღნაღის, ყვარლის მუნიციპალიტეტებსა და ქალაქ თელავის მუნიციპალიტეტში	740.7	725.0	725.0	725.0
15 00	სახელმწიფო რწმუნებულის – გუბერნატორის ადმინისტრაცია დუშეთის, თიანეთის, მცხეთის, ყაზბეგის მუნიციპალიტეტებსა და ქალაქ მცხეთის მუნიციპალიტეტში	649.2	592.0	595.0	595.0
16 00	სახელმწიფო რწმუნებულის – გუბერნატორის ადმინისტრაცია ამბროლაურის, ლენტეხის, ონის, ცაგერის მუნიციპალიტეტებსა და ქალაქ ამბროლაურის მუნიციპალიტეტში	618.3	585.0	585.0	585.0

კოდი	დასახელება	2016 წლის ფაქტი	2017 წლის გეგმა	2018 წლის პროექტი	
				სულ	მ.შ. საბიუჯეტო სახსრები
17 00	სახელმწიფო რწმუნებულის – გუბერნატორის ადმინისტრაცია ადიგენის, ასპინძის, ახალციხის, ახალქალაქის, ზორჯომის, ნინოწმინდის მუნიციპალიტეტებსა და ქალაქ ახალციხის მუნიციპალიტეტში	510.3	595.0	595.0	595.0
18 00	სახელმწიფო რწმუნებულის – გუბერნატორის ადმინისტრაცია ბოლნისის, გარდაბნის, დმანისის, თეთრი წყაროს, მარნეულის, წალკის მუნიციპალიტეტებსა და ქალაქ რუსთავის მუნიციპალიტეტში	908.2	860.0	860.0	860.0
19 00	სახელმწიფო რწმუნებულის – გუბერნატორის ადმინისტრაცია გორის, კასპის, ქარელის, ხაშურის მუნიციპალიტეტებსა და ქალაქ გორის მუნიციპალიტეტში	594.9	625.0	625.0	625.0
20 00	ევროპულ და ევროატლანტიკურ სტრუქტურებში ინტეგრაციის საკითხებში საქართველოს სახელმწიფო მინისტრის აპარატი	6,126.5	2,845.0	2,950.0	2,950.0
20 01	ევროპულ და ევროატლანტიკურ სტრუქტურებში ინტეგრაციის საკითხებში საქართველოს სახელმწიფო მინისტრის აპარატი	5,179.7	2,315.0	2,300.0	2,300.0
20 02	სსიპ – საინფორმაციო ცენტრი ნატოსა და ევროკავშირის შესახებ	946.8	530.0	650.0	650.0
21 00	შერიგებისა და სამოქალაქო თანასწორობის საკითხებში საქართველოს სახელმწიფო მინისტრის აპარატი	1,599.7	1,215.0	1,250.0	1,250.0
22 00	საქართველოს დაზვერვის სამსახური	14,999.7	13,500.0	13,500.0	13,500.0
23 00	საქართველოს ფინანსთა სამინისტრო	78,862.5	82,300.0	82,300.0	82,300.0
23 01	სახელმწიფო ფინანსების მართვა	17,883.7	20,150.0	20,275.0	20,275.0
23 02	შემოსავლების მობილიზება და გადამხდელთა მომსახურების გაუმჯობესება	34,638.3	33,800.0	33,800.0	33,800.0
23 03	ეკონომიკური დანაშაულის პრევენცია	17,933.4	18,555.0	18,430.0	18,430.0
23 04	ფინანსების მართვის ელექტრონული და ანალიტიკური უზრუნველყოფა	7,418.8	7,900.0	7,900.0	7,900.0
23 05	საფინანსო სექტორში დასაქმებულთა კვალიფიკაციის ამაღლება	890.7	895.0	895.0	895.0
23 06	ბუღალტრული აღრიცხვის, ანგარიშგებისა და აუდიტის ზედამხედველობა	97.6	1,000.0	1,000.0	1,000.0

კოდი	დასახელება	2016 წლის ფაქტი	2017 წლის გეგმა	2018 წლის პროექტი	
				სულ	მ.შ. საბიუჯეტო სახსრები
24 00	საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო	148,062.5	370,467.0	253,850.0	243,850.0
24 01	ეკონომიკური პოლიტიკის შემუშავება და განხორციელება	16,835.5	19,108.0	22,135.0	22,135.0
24 02	ტექნიკური და სამშენებლო სფეროს რეგულირება	1,175.3	1,067.0	1,210.0	1,210.0
24 03	სტანდარტიზაციისა და მეტროლოგიის სფეროს განვითარება	1,241.6	806.0	845.0	845.0
24 04	აკრედიტაციის პროცესის მართვა და განვითარება	149.3	140.0	140.0	140.0
24 05	ტურიზმის განვითარების ხელშეწყობა	27,973.1	52,464.0	52,115.0	52,115.0
24 06	სახელმწიფო ქონების მართვა	41,805.7	143,515.0	115,825.0	115,825.0
24 07	მეწარმეობის განვითარება	41,105.7	41,699.0	41,680.0	41,680.0
24 08	საქართველოში ინოვაციებისა და ტექნოლოგიების განვითარება	9,361.5	8,208.0	5,020.0	5,020.0
24 09	საქართველოს მიერ საერთაშორისო ხელშეკრულებებით ნაკისრი ვალდებულებების ფარგლებში საქართველოს აეროპორტებში "გათავისუფლებული ფრენების" მომსახურების ხარჯების ანაზღაურება (მათ შორის, წინა წლებში წარმოქმნილი დავალიანებების დაფარვა)	1,630.9	2,000.0	2,000.0	2,000.0
24 10	ანაკლის ღრმაწლოვანი პორტის მშენებლობის ხელშეწყობა	0.0	0.0	2,500.0	2,500.0
24 11	საზღვაო პროფესიული განათლების ხელშეწყობა	425.3	380.0	380.0	380.0
24 12	საქართველოს ეროვნული ინოვაციების ეკოსისტემის პროექტი (IBRD)	334.8	5,000.0	10,000.0	0.0
24 13	ანაკლის ღრმაწლოვანი პორტის განვითარება	0.0	0.0	0.0	0.0
24 14	ბაქო - თბილისი - ყარსის სარკინიგზო მაგისტრალის მშენებლობისათვის მარაბდა - ახალქალაქი - კარწახის მონაკვეთზე კერძო საკუთრებაში არსებული მიწების გამოსყიდვა-კომპენსაცია	48.9	80.0	0.0	0.0
24 15	ანაკლის ღრმაწლოვანი პორტის მშენებლობისათვის ანაკლის ტერიტორიაზე (სამოქმედო გეგმის ფარგლებში) კერძო საკუთრებაში არსებული მიწების გამოსყიდვა - კომპენსაცია	0.0	96,000.0	0.0	0.0

კოდი	დასახელება	2016 წლის ფაქტი	2017 წლის გეგმა	2018 წლის პროექტი	
				სულ	მ.შ. საბიუჯეტო სახსრები
24 16	სათხილამურო ინფრასტრუქტურის განვითარება ზემო სვანეთში (Government of France)	5,975.1	0.0	0.0	0.0
25 00	საქართველოს რეგიონული განვითარებისა და ინფრასტრუქტურის სამინისტრო	965,842.5	1,258,047.0	1,830,000.0	720,700.0
25 01	რეგიონებისა და ინფრასტრუქტურის განვითარების პოლიტიკის შემუშავება და მართვა	6,491.0	4,880.0	4,880.0	4,880.0
25 02	საგზაო ინფრასტრუქტურის გაუმჯობესების ღონისძიებები	529,797.2	849,177.0	1,283,200.0	516,100.0
25 03	რეგიონული და მუნიციპალური ინფრასტრუქტურის რეაბილიტაცია	213,730.8	176,190.0	262,000.0	118,700.0
25 04	წყალმომარაგების ინფრასტრუქტურის აღდგენა-რეაბილიტაცია	166,081.2	183,950.0	254,920.0	69,020.0
25 05	მყარი ნარჩენების მართვის პროგრამა	26,279.7	43,850.0	25,000.0	12,000.0
25 06	იძულებით გადაადგილებული პირების მხარდაჭერა	23,462.6	0.0	0.0	0.0
26 00	საქართველოს იუსტიციის სამინისტრო	102,608.9	62,015.0	62,000.0	60,000.0
26 01	სამართალშემოქმედებისა და ქვეყნის ინტერესების სამართლებრივი მხარდაჭერის მიზნით სახელმწიფო პოლიტიკის შემუშავება და მართვა, მათ შორის, სისხლის სამართლის სისტემის რეფორმის განხორციელება	38,382.6	7,485.0	7,470.0	7,470.0
26 02	გამომიებაზე ზედამხედველობის, სახელმწიფო ბრალდების მხარდაჭერის, დანაშაულის წინააღმდეგ ბრძოლისა და პრევენციის პროგრამა	35,048.9	35,000.0	35,000.0	35,000.0
26 03	ეროვნული საარქივო ფონდის დაცულობის, მომსახურების თანამედროვე ტექნოლოგიების დანერგვის და დოკუმენტების ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფა	6,745.0	7,450.0	7,445.0	7,445.0
26 04	საქართველოს იუსტიციის სამინისტროს სისტემის თანამშრომელთა გადამზადება და სასწავლო ცენტრის განვითარება	2,429.3	1,885.0	1,875.0	1,875.0
26 05	ელექტრონული მმართველობის განვითარება	2,278.4	2,135.0	2,135.0	2,135.0
26 06	ერთიანი სახელმწიფო საინფორმაციო ტექნოლოგიების განვითარება	1,695.3	590.0	590.0	590.0
26 07	დანაშაულის პრევენცია და ყოფილ პატიმართა რესოციალიზაცია	1,468.7	1,285.0	1,285.0	1,285.0

კოდი	დასახელება	2016 წლის ფაქტი	2017 წლის გეგმა	2018 წლის პროექტი	
				სულ	მ.შ. საბიუჯეტო სახსრები
26 08	იუსტიციის სახლის მომსახურებათა განვითარება და ხელმისაწვდომობა	1,985.6	3,800.0	4,200.0	4,200.0
26 09	მიწის ბაზრის განვითარება (WB)	40.7	2,385.0	2,000.0	0.0
26 10	სახელმწიფო სერვისების განვითარების სააგენტოს მომსახურებათა განვითარება და ხელმისაწვდომობა	11,435.2	0.0	0.0	0.0
26 12	სსიპ - საჯარო რეესტრის ეროვნული სააგენტოს მომსახურებათა განვითარება და ხელმისაწვდომობა	1,099.0	0.0	0.0	0.0
27 00	საქართველოს სასჯელაღსრულებისა და პრობაციის სამინისტრო	143,029.4	139,100.0	145,000.0	145,000.0
27 01	საერთაშორისო სტანდარტების შესაბამისი პენიტენციური სისტემის ჩამოყალიბება	134,154.9	131,970.0	138,600.0	138,600.0
27 02	სრულყოფილი პრობაციის სისტემა	7,430.7	6,130.0	5,400.0	5,400.0
27 03	სასჯელაღსრულებისა და პრობაციის სისტემისათვის თანამშრომელთა მომზადება და პროფესიული განვითარება	1,443.7	1,000.0	1,000.0	1,000.0
28 00	საქართველოს საგარეო საქმეთა სამინისტრო	107,108.2	110,000.0	114,000.0	114,000.0
28 01	საგარეო პოლიტიკის განხორციელება	106,781.8	109,615.0	113,615.0	113,615.0
28 02	მოხელეთა კვალიფიკაციის ამაღლება საერთაშორისო ურთიერთობების დარგში	326.3	385.0	385.0	385.0
29 00	საქართველოს თავდაცვის სამინისტრო	745,977.2	748,000.0	702,000.0	680,000.0
29 01	თავდაცვის მართვა	491,552.2	466,067.0	312,375.0	312,375.0
29 02	პროფესიული სამხედრო განათლება	18,677.5	43,098.0	43,452.0	43,452.0
29 03	ჯანდაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა	49,237.6	53,757.0	54,600.0	54,600.0
29 04	მართვის, კონტროლის, კავშირგაბმულობის და კომპიუტერული სისტემები	6,778.6	9,743.0	9,540.0	9,540.0
29 05	ინფრასტრუქტურის განვითარება	20,154.1	32,069.0	21,000.0	21,000.0
29 06	საერთაშორისო სამშვიდობო მისიები	39,159.5	35,270.0	40,445.0	40,445.0
29 07	სამეცნიერო კვლევა და სამხედრო მრეწველობის განვითარება	35,187.4	28,322.0	28,322.0	28,322.0
29 08	თავდაცვის შესაძლებლობების შენარჩუნება / განვითარება	0.0	0.0	19,000.0	19,000.0
29 09	ლოგისტიკური უზრუნველყოფა	2,852.4	1,674.0	151,266.0	151,266.0
29 10	საქართველოს შეიარაღებული ძალების შესაძლებლობის გაძლიერება (SG)	82,377.8	78,000.0	22,000.0	0.0

კოდი	დასახელება	2016 წლის ფაქტი	2017 წლის გეგმა	2018 წლის პროექტი	
				სულ	მ.შ. საბიუჯეტო სახსრები
30 00	საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტრო	589,530.7	585,000.0	605,000.0	605,000.0
30 01	საზოგადოებრივი წესრიგი, სახელმწიფო საზღვრის დაცვა და საერთაშორისო თანამშრომლობის განვითარება/გაღრმავება	507,867.6	506,610.0	506,610.0	506,610.0
30 02	ფიზიკურ და იურიდიულ პირთა (მათ შორის ქონების), დიპლომატიური წარმომადგენლობების, ეროვნული საგანძურის დაცვის და უსაფრთხოების დონის ამაღლება	10,168.7	10,160.0	10,160.0	10,160.0
30 03	სამართალდამცავი სტრუქტურებისათვის მაღალკვალიფიციური კადრების მომზადება, გადამზადება, საარქივო ფონდების დიגיტალიზაცია, სამეცნიერო-კვლევითი საქმიანობა და მოქალაქეთა მომსახურება	6,586.1	6,170.0	6,170.0	6,170.0
30 04	საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს სისტემისა და საქართველოს სახელმწიფო უსაფრთხოების მოსამსახურეთა ჯანმრთელობის დაცვის მომსახურებით უზრუნველყოფა	5,589.6	3,650.0	3,650.0	3,650.0
30 05	სახელმწიფო მატერიალური რეზერვების შექმნა და მართვა	400.2	310.0	310.0	310.0
30 06	სამოქალაქო უსაფრთხოების დონის ამაღლება	58,918.6	58,100.0	78,100.0	78,100.0
31 00	საქართველოს სახელმწიფო უსაფრთხოების სამსახური	103,950.8	118,000.0	123,000.0	123,000.0
31 01	სახელმწიფო უსაფრთხოების უზრუნველყოფა	103,950.8	118,000.0	108,575.0	108,575.0
31 02	ოპერატიულ-ტექნიკური საქმიანობის ხელშეწყობა	0.0	0.0	14,425.0	14,425.0
32 00	საქართველოს განათლებისა და მეცნიერების სამინისტრო	950,407.4	1,116,165.0	1,178,770.0	1,061,980.0
32 01	განათლებისა და მეცნიერების სფეროში სახელმწიფო პოლიტიკის შემუშავება და პროგრამების მართვა	28,712.0	26,929.0	28,090.0	28,090.0
32 02	ზოგადი განათლება	572,204.5	650,188.0	681,075.0	681,075.0
32 03	პროფესიული განათლება	21,167.4	29,580.0	37,985.0	37,985.0
32 04	უმადლესი განათლება	120,036.7	128,859.0	135,125.0	135,125.0
32 05	მეცნიერებისა და სამეცნიერო კვლევების ხელშეწყობა	62,615.4	61,440.0	62,600.0	62,600.0
32 06	ინკლუზიური განათლება	4,242.1	5,134.0	4,950.0	4,950.0

კოდი	დასახელება	2016 წლის ფაქტი	2017 წლის გეგმა	2018 წლის პროექტი	
				სულ	მ.შ. საბიუჯეტო სახსრები
32 07	საგანმანათლებლო და სამეცნიერო დაწესებულებათა ინფრასტრუქტურის განვითარება	79,064.8	115,980.0	97,210.0	97,210.0
32 08	ათასწლეულის გამოწვევა საქართველოს - მეორე პროექტი	62,364.4	93,055.0	101,235.0	14,745.0
32 09	თბილისის საჯარო სკოლების რეაბილიტაცია და ენერჯო ეფექტურობის გაზრდის პროექტი	0.0	4,000.0	10,200.0	200.0
32 10	საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის სტრუქტურაში, ჰიდროტექნიკური კვლევების ლაბორატორიის ჩამოყალიბების პროექტი (Unicredit Bank)	0.0	1,000.0	20,300.0	0.0
33 00	საქართველოს კულტურისა და ძეგლთა დაცვის სამინისტრო	128,847.7	99,615.0	116,500.0	116,500.0
33 01	კულტურისა და ძეგლთა დაცვის სფეროში პოლიტიკის შემუშავება და პროგრამების მართვა	5,376.7	5,045.0	4,850.0	4,850.0
33 02	ხელოვნების დარგების განვითარების ხელშეწყობა და პოპულარიზაცია საქართველოში და მის ფარგლებს გარეთ	89,981.8	61,919.0	78,885.0	78,885.0
33 03	სახელოვნებო განათლების სისტემის ხელშეწყობა	17,354.1	17,191.0	17,870.0	17,870.0
33 04	კულტურული მემკვიდრეობის დაცვა და სამუზეუმო სისტემის სრულყოფა	16,135.2	15,460.0	14,895.0	14,895.0
34 00	საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან იძულებით გადაადგილებულ პირთა, განსახლებისა და ლტოლვილთა სამინისტრო	85,264.8	84,790.0	96,000.0	96,000.0
34 01	იძულებით გადაადგილებულ პირთა და მიგრანტთა ხელშეწყობის მიზნით სახელმწიფო პოლიტიკის შემუშავება და პროგრამების მართვა	11,473.6	10,076.0	12,670.0	12,670.0
34 02	განსახლების ადგილებში დევნილთა შენახვა და მათი საცხოვრებელი პირობების გაუმჯობესება	73,422.0	74,287.0	82,645.0	82,645.0
34 03	დევნილთა საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფა	369.1	427.0	685.0	685.0
35 00	საქართველოს შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტრო	3,265,213.3	3,415,800.0	3,527,000.0	3,527,000.0
35 01	შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის პროგრამების მართვა	57,737.2	49,296.0	52,530.0	52,530.0
35 02	მოსახლეობის სოციალური დაცვა	2,256,684.4	2,438,000.0	2,463,200.0	2,463,200.0
35 03	მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვა	920,946.6	894,454.0	982,770.0	982,770.0

კოდი	დასახელება	2016 წლის ფაქტი	2017 წლის გეგმა	2018 წლის პროექტი	
				სულ	მ.შ. საბიუჯეტო სახსრები
35 04	სამედიცინო დაწესებულებათა რეაბილიტაცია და აღჭურვა	27,654.3	30,000.0	25,000.0	25,000.0
35 05	შრომისა და დასაქმების სისტემის რეფორმების პროგრამა	2,190.9	4,050.0	3,500.0	3,500.0
36 00	საქართველოს ენერგეტიკის სამინისტრო	189,384.0	132,300.0	131,000.0	58,750.0
36 01	ენერგეტიკის სფეროში პოლიტიკის შემუშავება და მართვა	9,457.8	10,700.0	11,700.0	11,700.0
36 02	მოსახლეობის ელექტროენერჯითა და ბუნებრივი აირით მომარაგების გაუმჯობესება	20,544.8	20,500.0	30,000.0	30,000.0
36 03	ენერგეტიკული ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია	4,999.7	12,100.0	21,600.0	0.0
36 04	სასისტემო მნიშვნელობის ელექტროგადამცემი ქსელის განვითარება	154,381.7	89,000.0	67,700.0	17,050.0
37 00	საქართველოს სოფლის მეურნეობის სამინისტრო	330,255.5	257,995.0	266,000.0	203,000.0
37 01	სოფლის მეურნეობის განვითარების პროგრამა	14,201.2	11,610.0	11,280.0	11,280.0
37 02	სურსათის უვნებლობა, მცენარეთა დაცვა და ეპიზოოტიური კეთილსაიმედობა	26,730.4	20,175.0	25,910.0	25,910.0
37 04	სოფლის მეურნეობის დარგში სამეცნიერო კვლევითი ღონისძიებების განხორციელება	9,340.5	4,970.0	5,150.0	5,150.0
37 05	ერთიანი აგროპროექტი	165,059.9	95,190.0	92,170.0	72,170.0
37 06	სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივების ხელშეწყობის ღონისძიებები	2,500.1	4,870.0	7,750.0	7,750.0
37 07	სამელიორაციო სისტემების მოდერნიზაცია და აგროსექტორის განვითარების ხელშეწყობა	68,841.1	78,110.0	98,680.0	55,680.0
38 00	საქართველოს გარემოსა და ბუნებრივი რესურსების დაცვის სამინისტრო	41,655.9	35,700.0	42,975.0	34,830.0
38 01	გარემოს დაცვის სფეროში პოლიტიკის შემუშავება, რეგულირება და მართვა	5,309.4	5,485.0	7,280.0	7,280.0
38 02	გარემოსდაცვითი ზედამხედველობა	10,899.0	9,080.0	9,600.0	9,600.0
38 03	დაცული ტერიტორიების სისტემის ჩამოყალიბება და მართვა	10,082.2	10,035.0	14,245.0	6,100.0
38 04	სატყეო სისტემის ჩამოყალიბება და მართვა	8,459.5	9,180.0	9,545.0	9,545.0
38 05	ეროვნული საშენი მეურნეობის სისტემის ჩამოყალიბება და მართვა	731.8	400.0	670.0	670.0

კოდი	დასახელება	2016 წლის ფაქტი	2017 წლის გეგმა	2018 წლის პროექტი	
				სულ	მ.შ. საბიუჯეტო სახსრები
38 06	გარემოსდაცვითი ინფორმაციის ხელმისაწვდომობისა და გარემოსდაცვითი განათლების ხელშეწყობის პროგრამა	4,692.3	630.0	735.0	735.0
38 07	ბირთვული და რადიაციული უსაფრთხოების დაცვა	945.7	890.0	900.0	900.0
38 08	გარემოს დაცვის სფეროში მონიტორინგი, პროგნოზირება, პრევენცია და ბუნებრივი რესურსების მართვა	535.9	0.0	0.0	0.0
39 00	საქართველოს სპორტისა და ახალგაზრდობის საქმეთა სამინისტრო	128,856.3	136,820.0	165,700.0	165,700.0
39 01	სპორტისა და ახალგაზრდობის საქმეთა სფეროებში სახელმწიფო პოლიტიკის შემუშავება და მართვა	26,328.3	2,850.0	2,850.0	2,850.0
39 02	სპორტის განვითარების ხელშეწყობის ღონისძიებები	90,954.1	124,085.0	151,940.0	151,940.0
39 03	სპორტის სფეროში დამსახურებულ მოღვაწეთა სოციალური დაცვის ღონისძიებები	6,252.2	6,040.0	6,710.0	6,710.0
39 04	ახალგაზრდობის სფეროში სახელმწიფო ხელშეწყობის ღონისძიებები	5,321.7	3,845.0	4,200.0	4,200.0
40 00	საქართველოს სახელმწიფო დაცვის სპეციალური სამსახური	54,907.2	55,000.0	55,000.0	55,000.0
40 01	დასაცავ პირთა და ობიექტთა უსაფრთხოების უზრუნველყოფა	47,453.2	47,500.0	47,500.0	47,500.0
40 02	სახელმწიფო ობიექტების მოვლა-შენახვა	7,454.0	7,500.0	7,500.0	7,500.0
41 00	საქართველოს სახალხო დამცველის აპარატი	6,014.4	4,800.0	5,500.0	5,500.0
41 01	საქართველოს სახალხო დამცველის აპარატის ფუნქციონირების გაძლიერების ღონისძიებები (საქართველოს სახალხო დამცველის აპარატი)	6,014.4	4,800.0	5,500.0	5,500.0
42 00	სსიპ – საზოგადოებრივი მაუწყებელი	44,498.6	46,405.0	52,100.0	52,100.0
42 01	მაუწყებლობის ხელშეწყობა	44,498.6	46,405.0	52,100.0	52,100.0
43 00	სსიპ – კონკურენციის სააგენტო	1,776.3	1,900.0	2,100.0	2,100.0
44 00	ყოფილი სამხრეთ ოსეთის ავტონომიური ოლქის ტერიტორიაზე დროებითი ადმინისტრაციულ-ტერიტორიული ერთეულის ადმინისტრაცია - სამხრეთ ოსეთის ადმინისტრაცია	3,507.5	2,460.0	2,460.0	2,460.0

კოდი	დასახელება	2016 წლის ფაქტი	2017 წლის გეგმა	2018 წლის პროექტი	
				სულ	მ.შ. საბიუჯეტო სახსრები
44 01	ყოფილი სამხრეთ ოსეთის ავტონომიური ოლქის ტერიტორიაზე დროებითი ადმინისტრაციულ-ტერიტორიული ერთეულის ადმინისტრაცია - სამხრეთ ოსეთის ადმინისტრაცია	2,297.8	2,060.0	2,120.0	2,120.0
44 02	ა(ა)იპ ხალხური სიმღერისა და ცეკვის ანსამბლი "ნართები"	800.0	400.0	340.0	340.0
44 03	ა(ა)იპ საფეხბურთო კლუბი ცხინვალის ცხინვალი	409.7	0.0	0.0	0.0
45 00	საქართველოს საპატრიარქო	25,696.7	25,000.0	25,000.0	25,000.0
45 01	სასულიერო განათლების ხელშეწყობის გრანტი	15,379.7	14,683.0	14,683.0	14,683.0
45 02	ა(ა)იპ საქართველოს საპატრიარქოს წმიდა სვიმონ კანანელის სახელობის სასულიერო სწავლების ცენტრი	295.0	295.0	295.0	295.0
45 03	ა(ა)იპ – ბათუმისა და ლაზეთის ეპარქიის საგანმანათლებლო ცენტრისათვის გადასაცემი გრანტი	1,768.0	1,768.0	1,768.0	1,768.0
45 04	საქართველოს საპატრიარქოს წმიდა ნინოს სახელობის ობოლ, უპატრონო და მზრუნველობამოკლებულ ბავშვთა პანსიონატისათვის გადასაცემი გრანტი	959.0	959.0	959.0	959.0
45 05	საქართველოს საპატრიარქოს ბათუმის წმინდა მოწამე ეკატერინეს სახელობის სათნოების სავანისათვის გადასაცემი გრანტი	261.0	261.0	261.0	261.0
45 06	საქართველოს საპატრიარქოს წმინდა ანდრია პირველწოდებულის სახელობის სასულიერო სწავლების ცენტრისათვის გადასაცემი გრანტი	447.0	447.0	447.0	447.0
45 07	წმინდა გიორგი მთაწმინდელის მონასტერთან არსებული სარეაბილიტაციო ცენტრისათვის გადასაცემი გრანტი	230.0	230.0	230.0	230.0
45 08	საქართველოს საპატრიარქოს წმინდა ანდრია პირველწოდებულის სახელობის ქართული უნივერსიტეტისათვის გადასაცემი გრანტი	2,000.0	2,000.0	2,000.0	2,000.0
45 09	საქართველოს საპატრიარქოს ა(ა)იპ – ტბელ აბუსერისძის სახელობის უნივერსიტეტისათვის გადასაცემი გრანტი	2,304.0	2,304.0	2,304.0	2,304.0
45 10	ა(ა)იპ – სმენადაქვეითებულ ბავშვთა რეაბილიტაციის და ადაპტაციის ცენტრისათვის გადასაცემი გრანტი	100.0	100.0	100.0	100.0

კოდი	დასახელება	2016 წლის ფაქტი	2017 წლის გეგმა	2018 წლის პროექტი	
				სულ	მ.შ. საბიუჯეტო სახსრები
45 11	საქართველოს საპატრიარქოს ტელევიზიის სუბსიდირების ღონისძიებები	800.0	800.0	800.0	800.0
45 12	ა(ა)იპ – ახალქალაქისა და კუმურდოს ეპარქიის სასწავლო ცენტრისთვის გადასაცემი გრანტი	500.0	500.0	500.0	500.0
45 13	ა(ა)იპ ფოთის საგანმანათლებლო და კულტურულ-გამაჯანსაღებელი ცენტრი	653.0	653.0	653.0	653.0
46 00	სსიპ – ლევან სამხარაულის სახელობის სასამართლო ექსპერტიზის ეროვნული ბიურო	3,500.0	2,500.0	2,700.0	2,700.0
47 00	სსიპ – საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახური – საქსტატი	7,892.0	7,575.0	8,500.0	8,500.0
47 01	სტატისტიკური სამუშაოების დაგეგმვა და მართვა	4,570.1	4,050.0	4,975.0	4,975.0
47 02	სტატისტიკური სამუშაოების სახელმწიფო პროგრამა	3,020.2	3,380.0	3,380.0	3,380.0
47 03	მოსახლეობისა და საცხოვრისების საყოველთაო აღწერა	301.7	145.0	145.0	145.0
48 00	სსიპ - საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემია	3,887.1	3,850.0	4,000.0	4,000.0
49 00	საქართველოს სახელმწიფო უსაფრთხოებისა და კრიზისების მართვის საბჭოს აპარატი	5,051.9	3,600.0	3,600.0	3,600.0
49 01	საქართველოს სახელმწიფო უსაფრთხოებისა და კრიზისების მართვის საბჭოს აპარატი	5,051.9	3,600.0	3,600.0	3,600.0
50 00	სსიპ - საჯარო სამსახურის ბიურო	1,173.6	1,250.0	1,400.0	1,400.0
51 00	პერსონალურ მონაცემთა დაცვის ინსპექტორის აპარატი	1,704.4	1,900.0	2,000.0	2,000.0
52 00	საქართველოს სავაჭრო-სამრეწველო პალატა	1,290.1	1,000.0	1,000.0	1,000.0
52 01	საქართველოს სავაჭრო-სამრეწველო პალატა	1,290.1	1,000.0	1,000.0	1,000.0
53 00	სსიპ - იურიდიული დახმარების სამსახური	4,848.6	5,800.0	6,000.0	6,000.0
54 00	სსიპ - ვეტერანების საქმეთა სახელმწიფო სამსახური	6,263.0	6,400.0	5,200.0	5,200.0
55 00	სსიპ - რელიგიის საკითხთა სახელმწიფო სააგენტო	5,281.3	5,330.0	5,330.0	5,330.0
55 01	სსიპ რელიგიის საკითხთა სახელმწიფო სააგენტო	781.3	830.0	830.0	830.0
55 02	რელიგიური გაერთიანებების დაფინანსება	4,500.0	4,500.0	4,500.0	4,500.0

კოდი	დასახელება	2016 წლის ფაქტი	2017 წლის გეგმა	2018 წლის პროექტი	
				სულ	მ.შ. საბიუჯეტო სახსრები
56 00	სსიპ – საქართველოს ფინანსური მონიტორინგის სამსახური	1,147.9	2,150.0	2,150.0	2,150.0
57 00	ა(ა)იპ – საქართველოს სოლიდარობის ფონდი	256.5	260.0	260.0	260.0
58 00	საერთო სახელმწიფოებრივი მნიშვნელობის გადასახდელები	1,731,744.4	2,212,805.8	2,457,218.7	2,407,703.7
58 01	საგარეო სახელმწიფო ვალდებულებების მომსახურება და დაფარვა	502,549.4	685,000.0	1,015,000.0	1,015,000.0
58 02	საშინაო სახელმწიფო ვალდებულებების მომსახურება და დაფარვა	237,636.3	284,000.0	295,000.0	295,000.0
58 03	საერთაშორისო საფინანსო ორგანიზაციებთან თანამშრომლობიდან გამომდინარე ვალდებულებები	8,973.8	7,900.0	17,000.0	17,000.0
58 04	ავტონომიური რესპუბლიკებისა და ადგილობრივი თვითმმართველი ერთეულებისათვის გადასაცემი ტრანსფერები	905,190.6	675,080.0	720,000.0	720,000.0
58 05	საქართველოს პრეზიდენტის სარეზერვო ფონდი	0.0	5,000.0	5,000.0	5,000.0
58 06	საქართველოს მთავრობის სარეზერვო ფონდი	0.0	40,000.0	50,000.0	50,000.0
58 07	წინა წლებში წარმოქმნილი დავალიანების დაფარვისა და სასამართლო გადაწყვეტილებების აღსრულების ფონდი	11,313.8	40,000.0	20,000.0	20,000.0
58 08	საქართველოს რეგიონებში განსახორციელებელი პროექტების ფონდი	0.0	260,000.0	260,000.0	260,000.0
58 09	მაღალმთიანი დასახლებების განვითარების ფონდი	0.0	20,000.0	20,000.0	20,000.0
58 10	საქართველოს სახელმწიფო ჯილდოებისათვის დაწესებული ერთდროული ფულადი პრემიების გაცემის ფინანსური უზრუნველყოფა	48.4	299.8	200.0	200.0
58 11	საერთაშორისო ორგანიზაციებთან არსებული ხელშეკრულებების ფარგლებში ქართული მხარის ვალდებულებების დაფარვა	948.1	1,000.0	1,000.0	1,000.0
58 12	დონორების მიერ დაფინანსებული საერთო სახელმწიფოებრივი გადასახდელები	65,083.9	129,526.0	54,018.7	4,503.7

კოდი	დასახელება	2016 წლის ფაქტი	2017 წლის გეგმა	2018 წლის პროექტი	
				სულ	მ.შ. საბიუჯეტო სახსრები
58 13	ფიზიკურ პირებზე უცხოურ ვალუტაში გაცემული საბანკო სესხების ეროვნულ ვალუტაში კონვერტირების ხელშეწყობის ღონისძიებები	0.0	65,000.0	0.0	0.0
59 00	სსიპ - საქართველოს დაზღვევის სახელმწიფო ზედამხედველობის სამსახური	1,284.1	1,180.0	0.0	0.0
60 00	დიასპორის საკითხებში საქართველოს სახელმწიფო მინისტრის აპარატი	1,519.7	0.0	0.0	0.0
61 00	სსიპ - საქართველოს ეროვნული საინვესტიციო სააგენტო	1,602.2	1,750.0	0.0	0.0
61 01	საინვესტიციო პოლიტიკის დაგეგმვა და მართვა	1,011.8	950.0	0.0	0.0
61 02	ინვესტიციების მოზიდვის ხელშეწყობა	590.4	800.0	0.0	0.0
63 00	სსიპ - ტექნოლოგიური ინსტიტუტი	420.0	0.0	0.0	0.0
65 00	სსიპ - საქართველოს ინტელექტუალური საკუთრების ეროვნული ცენტრი - "საქპატენტი"	438.2	0.0	0.0	0.0
65 01	სსიპ - საქართველოს ინტელექტუალური საკუთრების ეროვნული ცენტრი - "საქპატენტი"	438.2	0.0	0.0	0.0

2018 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის ავტონომიური რესპუბლიკებისა და მუნიციპალიტეტებისათვის გადასაცემი ტრანსფერების მოცულობა შეადგენს 720 000.0 ათასი ლარს.

ათასი ლარი

ავტონომიური რესპუბლიკებისა და ადგილობრივი თვითმმართველი ერთეულების დასახელება	სულ ტრანსფერი	გათანაბრებითი ტრანსფერი	მიზნობრივი ტრანსფერი დელეგირებული უფლებამოსილების განსახორციელებლად	სპეციალური ტრანსფერი
აფხაზეთის ავტონომიური რესპუბლიკა	8,000.0			8,000.0
ქალაქ თბილისის მუნიციპალიტეტი	342,968.0	342,508.0	460.0	
აჭარის მუნიციპალიტეტი	1,099.6	1,074.6	25.0	
ქალაქ ბათუმის მუნიციპალიტეტი	39,903.8	39,903.8		
ქობულეთის მუნიციპალიტეტი	6,396.4	6,396.4		
ხელვაჩაურის მუნიციპალიტეტი	3,887.4	3,887.4		
ქედის მუნიციპალიტეტი	4,519.2	4,519.2		
შუახევის მუნიციპალიტეტი	0.0	0.0		
ხულოს მუნიციპალიტეტი	1,456.0	1,456.0		
ახმეტის მუნიციპალიტეტი	5,091.5	4,961.5	130.0	
გურჯაანის მუნიციპალიტეტი	5,911.2	5,751.2	160.0	
დედოფლისწყაროს მუნიციპალიტეტი	984.7	799.7	185.0	
თელავის მუნიციპალიტეტი	9,845.7	9,560.7	285.0	
ლაგოდეხის მუნიციპალიტეტი	6,512.6	6,292.6	220.0	
საგარეჯოს მუნიციპალიტეტი	5,960.3	5,750.3	210.0	
სიღნაღის მუნიციპალიტეტი	2,638.8	2,493.8	145.0	
ყვარლის მუნიციპალიტეტი	3,039.5	2,904.5	135.0	
ქალაქ ქუთაისის მუნიციპალიტეტი	25,898.0	25,678.0	220.0	
ჭიათურის მუნიციპალიტეტი	5,647.3	5,415.3	232.0	
ტყიბულის მუნიციპალიტეტი	2,775.0	2,625.0	150.0	
წყალტუბოს მუნიციპალიტეტი	5,636.8	5,466.8	170.0	
ბადდათის მუნიციპალიტეტი	3,729.1	3,601.1	128.0	
ვანის მუნიციპალიტეტი	6,050.4	5,905.4	145.0	
ზესტაფონის მუნიციპალიტეტი	6,225.9	5,985.9	240.0	
თერჯოლის მუნიციპალიტეტი	6,193.3	6,033.3	160.0	
სამტრედიის მუნიციპალიტეტი	4,693.1	4,506.1	187.0	

ავტონომიური რესპუბლიკებისა და ადგილობრივი თვითმმართველი ერთეულების დასახელება	სულ ტრანსფერი	გათანაბრებითი ტრანსფერი	მიზნობრივი ტრანსფერი დელეგირებული უფლებამოსილების განსახორციელებლად	სპეციალური ტრანსფერი
საჩხერის მუნიციპალიტეტი	7,475.0	7,285.0	190.0	
ხარაგაულის მუნიციპალიტეტი	4,344.0	4,206.0	138.0	
ხონის მუნიციპალიტეტი	6,058.3	5,898.3	160.0	
ქალაქ ფოთის მუნიციპალიტეტი	1,319.8	1,059.8	260.0	
ზუგდიდის მუნიციპალიტეტი	19,537.9	19,187.9	350.0	
აბაშის მუნიციპალიტეტი	5,087.3	4,940.3	147.0	
მარტვილის მუნიციპალიტეტი	5,631.5	5,476.5	155.0	
მესტიის მუნიციპალიტეტი	2,583.4	2,458.4	125.0	
სენაკის მუნიციპალიტეტი	4,654.2	4,459.2	195.0	
ჩხოროწყუს მუნიციპალიტეტი	4,989.0	4,817.0	172.0	
წალენჯიხის მუნიციპალიტეტი	5,189.7	5,011.7	178.0	
ხობის მუნიციპალიტეტი	2,010.0	1,800.0	210.0	
გორის მუნიციპალიტეტი	21,011.8	20,708.8	303.0	
ქუთაისის მუნიციპალიტეტი	2,122.6	2,032.6	90.0	
ერედვის მუნიციპალიტეტი	1,968.1	1,923.1	45.0	
კასპის მუნიციპალიტეტი	3,690.3	3,515.3	175.0	
ქარელის მუნიციპალიტეტი	7,026.1	6,813.1	213.0	
თილვის მუნიციპალიტეტი	1,415.9	1,385.9	30.0	
ხაშურის მუნიციპალიტეტი	7,323.0	7,098.0	225.0	
ქალაქ რუსთავის მუნიციპალიტეტი	15,322.5	14,822.5	500.0	
ბოლნისის მუნიციპალიტეტი	305.0	0.0	305.0	
გარდაბნის მუნიციპალიტეტი	260.0	0.0	260.0	
დმანისის მუნიციპალიტეტი	3,860.5	3,730.5	130.0	
თეთრი წყაროს მუნიციპალიტეტი	4,111.6	3,894.6	217.0	
მარნეულის მუნიციპალიტეტი	6,188.2	5,938.2	250.0	
წალკის მუნიციპალიტეტი	1,074.7	965.7	109.0	
ლანჩხუთის მუნიციპალიტეტი	6,429.7	6,209.7	220.0	
ოზურგეთის მუნიციპალიტეტი	9,554.0	9,301.0	253.0	
ჩოხატაურის მუნიციპალიტეტი	2,260.4	2,077.4	183.0	
ადიგენის მუნიციპალიტეტი	3,377.5	3,240.5	137.0	

ავტონომიური რესპუბლიკებისა და ადგილობრივი თვითმმართველი ერთეულების დასახელება	სულ ტრანსფერი	გათანაბრებითი ტრანსფერი	მიზნობრივი ტრანსფერი დელეგირებული უფლებამოსილების განსახორციელებლად	სპეციალური ტრანსფერი
ასპინძის მუნიციპალიტეტი	526.0	400.0	126.0	
ახალქალაქის მუნიციპალიტეტი	215.0	0.0	215.0	
ახალციხის მუნიციპალიტეტი	5,831.0	5,561.0	270.0	
ბორჯომის მუნიციპალიტეტი	190.0	0.0	190.0	
ნინოწმინდის მუნიციპალიტეტი	2,078.5	1,913.5	165.0	
ახალგორის მუნიციპალიტეტი	2,413.3	2,323.3	90.0	
დუშეთის მუნიციპალიტეტი	3,591.7	3,484.7	107.0	
თიანეთის მუნიციპალიტეტი	3,360.2	3,224.2	136.0	
მცხეთის მუნიციპალიტეტი	2,923.0	2,555.0	368.0	
ყაზბეგის მუნიციპალიტეტი	85.0	0.0	85.0	
ამბროლაურის მუნიციპალიტეტი	6,941.5	6,801.5	140.0	
ლენტეხის მუნიციპალიტეტი	2,821.5	2,716.5	105.0	
ონის მუნიციპალიტეტი	3,044.0	2,941.0	103.0	
ცაგერის მუნიციპალიტეტი	4,733.7	4,575.7	158.0	
სულ	720,000.0	700,230.0	11,770.0	8,000.0

შენიშვნა: დელეგირებულ უფლებამოსილებებს განეკუთვნება „საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის შესახებ“, „სამხედრო ვალდებულებისა და სამხედრო სამსახურის შესახებ“, „სამხედრო სარეზერვო სამსახურის შესახებ“, „საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან იძულებით გადაადგილებულ პირთა – დევნილთა შესახებ“, „სამშობლოს დაცვისას დაღუპულთა და ომის შემდეგ გარდაცვლილ მეომართა ხსოვნის უკვდავყოფის შესახებ“, „მაღალმთიანი რეგიონების განვითარების შესახებ“ და სხვა საქართველოს კანონებით განსაზღვრული უფლებამოსილებებით გათვალისწინებულ ღონისძიებათა დაფინანსება.

საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის ხარჯებისა და არაფინანსური აქტივების ზრდის ფუნქციონალური კლასიფიკაცია

საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის ხარჯები და არაფინანსური აქტივების ზრდა აღირიცხება ფუნქციონალური კლასიფიკაციის მიხედვით და შემდეგნაირად გამოიყურება:

მლნ ლარი				
კოდი	დასახელება	2016 წლის ფაქტი	2017 წლის გეგმა	2018 წლის გეგმა
7	მთლიანი ხარჯები	9,404.2	10,120.2	10,937.7
7.1	საერთო დანიშნულების სახელმწიფო მომსახურება	1,780.9	1,995.9	2,056.3
7.2	თავდაცვა	680.2	677.9	631.3
7.3	საზოგადოებრივი წესრიგი და უსაფრთხოება	1,010.8	1,028.4	1,061.9
7.4	ეკონომიკური საქმიანობა	1,111.0	1,349.3	1,866.5
7.5	გარემოს დაცვა	62.9	44.6	59.3
7.6	საბინაო-კომუნალური მეურნეობა	51.4	36.8	40.8
7.7	ჯანმრთელობის დაცვა	1,024.7	999.5	1,086.2
7.8	დასვენება, კულტურა და რელიგია	248.2	235.3	302.1
7.9	განათლება	1,024.0	1,187.9	1,232.0
7.10	სოციალური დაცვა	2,410.1	2,564.6	2,601.3

